

YÚTOE MÁRKU **koyúhoti koeku Jesus**

Xuaum Márku koéha yutoxoâti ra koyuhópeti. Koati kutípoti Jesus nekôyo, itea áko'o xapákuke neko nduse koeti noívokoe Jesus itúkea íhikau. Ya Átu 12.15 vínixoponea itúkeovo xáneheixone ápostulu Poûlu ne Xuaum Márku.

Enepone po'ínuhiko yutóxoti koeku Jesus kuteâti Máteu, Lúka yoko Xuâum, koati ênoti yútoe koêku ne íhíkauvoti íhikaxovike Jesus koane yúho. Kene ya yútoe Márku, haina íhíkauvoti, itea itukéti kouéu Jesus koyúhoinovi, so'ixínoveati itúkeovo ovoxéti ne Jesus kuteâti koeku noíxea úti ya Márku 10.45.

Hane turíxea yútoe ne Márku hoyenóxone Jesus yaneko ahíkoane Xuaum Mbátita inâ turixóvo ne Jesus ko'ítukeyea ítuke Itukó'oviti.

Kene Máteu, kixoku koêku inâ ipuhíko ne Jesus yara kúveu mêum ene turíxea ne yútoe.

Kene Lúka, xoko ipúhikope Xuaum Mbátita, enepone inuxínoti Jesus símo yara kúveu mêum turíxeovo ne yútoe.

Kene ne Xuâum, tumúneke ápeyea ra mêum turíxea ne yútoe, exókoveati ápeyea ne Xe'exa Itukó'oviti xoko Há'a tumúneke ápeyea ra mêum, koane itúkeovomaka évekoakune Itukó'oviti itúkea uhá koêti inâ pahukôa ápeyea ne uhá koeti koekúti.

Yuho Xuaum Mbátita
Mt 3.1-12; Lk 3.1-18; Xu 1.19-28

¹ Hara kôe kixoku koêku inâ turixôa Jesus Kristu, enepone Xe'exa Itukó'oviti koyúhoyea ra inámati ihíkavoti omínovike.

² Koati kuteâti koeku yuho Itukó'oviti yútoeke Izâiya. Hara kôe: “Mbahukoâtimo timúneke ne koyuhó'inoonutimo emó'um maka míhe'akinapine yoxéne itíki índukexeopikemo xapákuke xâne.

³ Énomonemo ne kohonókoti emó'u ya mêum ákoti apêti xapa xâne kamokénoponoati. Haramo koe yúho: ‘Míhi'akinanoe oxéne ne Vúnae itúkea ítuke xepákukeno. Kéyusea kixeku itíkivo nonékuke’ koetímo” koe yútoe Izâiya.

⁴ Yoko énomone koéneye yaneko simoné'e ne Xuuum Mbátita yaneko mêum ákoti apêti koyuhó'inoati ne xanéhiko nókone itúkea motovâti áhikexeovo xokóyoke. Koyúhoinoa kónokeahiko ikótivexea isóneuke ne pahúnevo koane kuríkopea motovâti kotúyopinoa Itukó'oviti.

⁵ Heú kôe neko íhae Njúdeya koánemaka íhae Njeruzálem píhea kamokénoponoti Xuuum. Yane áhikexoa Xuuum ya huvêo, enepone Njôrdaum, enepo koyuhópohiko pahúnevo.

⁶ Yoko evo'i kámelu itúko ípovo neko Xuuum. Vakamóto itúko hô'e. Vohóho yoko ho'o mópo íhae mêum itúko nika.

⁷ Hara koe yúho xapa xâne:

—Ya ingyenepoke, harakénemo koati hána'iti teyonéti ya undíke. Muhíkova anjí'okeova ngúxeino a imo perékatana, ako omóndokea.

⁸ Kaná'uti ánjikeopinoe ya úne, itea eneporakéne, ahíkotimo xanéhiko ya xunákoke Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti kene haínati ya úne —kôe.

Koeku ahíko Jesus ne Xuaum Mbátita
Mt 3.13-17; Lk 3.21-22; Xu 1.32

⁹ Énomone yaneko káxehiko, kenó'okone Jesus ukeâti Nazâre, pitivóko ya Ngalíleya. Yane áhikoane Xuaum Mbátita ya húveona Njôrdaum.

¹⁰ Ehá'axo ipúhikopea úneke ne Jesus, noíxone imíhe'okea vanúke koane evésekea xokóyoke ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti kutí koeti kurúte.

¹¹ Yane apé koene emo'úti inu'íxoti vanúkeke koêti:

—Iti Nje'éxa koati ákoti omotóva ongóvo, perexónuti hána'iti elókeko ongóvo —koêti.

Hixopâ Satánae íkoroeka ne Jesus
Mt 4.1-11; Lk 4.1-13; Êb 2.18; 4.15

¹² Ikénepoke ne koekúti, iyónoa Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti ne Jesus ya mêum ákoti apêti.

¹³ Koarenta koe káxe óva koane hixópea Satánae íkoroeka pahunévotike. Yoko poéhane ipúhokovotihiko hó'openo apê yaneko óvoheixoku. Itea káxunakopo Jesus ne ánjuhiko, enepone ovoxe Itukó'oviti ukeâti vanúke.

Inâ turíxo ítuke ne Jesus ya Ngalíleya
Mt 4.12-22; Lk 4.14-15; 5.1-11

¹⁴ Ika'ákovone Xuaum Mbátita, ina aukópovo ne Jesus ya Ngalíleya koane koyúhoyea ne inámati ihíkavoti omínoke xâne.

¹⁵ Ká'aye koe yúho:

—Simóvone kaxena natíxea Itukó'oviti xapa xâne. Koati kaxénane turíxeovomo. Ikétivexa iséneuke ne pehúnevo koane kiríkapa. Yakútipoamaka ra inámati ihíkavoti ínzikaxopikenoe —koéne.

16 Koeku yónea ne Jesus xe'ókuke ne Mar-na Ngalíleya, tokononé koene pi'âti kopo'ínukokoti, Símaum yoko Ándere ixómoti kuríko núnikuxope, koáhati itúkovokenehiko.

17 Ina kixôa Jesus:

—Hekánunoe! Hainá'ikomo hôe yíxovonoe, itea indukópopitinenemo ihíkaxoti xâne hókeonu — kíxoanehiko.

18 Ehá'axo uké'exo koyúhoyea ne Jesus, kurí kixónehiko núnikuxope neko pi'âti, pihónehiko ikéneke Jesus.

19 Ya kali tumûneke, tokononé koéponemaka po'i pi'âti kopo'ínukokoti, Teâku yoko Xuâum, xé'ahiko Nzebêdeu. Vatékenake óvoheixo ixómoti koyúseopo núnikuxope.

20 Ítaikoane Jesus neko pi'âti hókea. Yane kurí kixónehiko há'a koane ahínoe vatékenake. Pihónehiko ikéneke Jesus.

Koitóva Jesus ne hóyeno úroevo ndémoniu

Lk 4.31-37

21 Úkeane pího pitivóko koéhati Kafanâum ne Jesus yoko íhikauhiko. Yaneko sâputu, pihónehiko ya sinâgoga, enepone íhikaxovoku hó'e jûdeuhiko, ina íhíkaxo ne Jesus.

22 Enepohikoneko xâne kamokénoati, yupihovó koéhiko íháyu'ikea kixoku íhikaxea, vo'oku koati iyúseoti itúkeovo úkeakune xokóyoke ne hána'iti exóneti íhikaxone, kene haina kuteâti ne éskiribahiko, enepone íhíkaxoti yútoe Muíse.

23 Énomone yanê'e, apé koéne hóyeno úroevo ndémoniu kohonókoti emó'u yaneko íhikaxovoku hó'e jûdeuhiko. Hara kôe:

24 —Jesus, íhae Nazâre, na koeti yího'ixopoinovi? Simínetine yuké'exoponivi? Énjoa itíkivoa ne sasá'iti páhoe Itukó'oviti —koéne.

25 Ina saya'íkoa Jesus neko ndémoniu. Hara kíxoá: —Hákone keyûho. Ipíhikapi ra hóyeno! —kíxoane.

26 Ina vaûko ne ndémoniu. Koati xúnati koyúyu'okea ne hóyeno óvoheixoku, yane ipúhikopeane.

27 Yupíhova iyúpaxeova uhá koeti xâne noixoâti koane kíxeokoko:

—Kutimea kixó'eko? Koatímea inámati ihíkavoti íhikaxo. Koati apêti hána'iti xunáko pahúkea ipúhikopea ndémoniu urúkovoti xoko xâne. Koáne koati ipuhíkopoti ne ndémoniu enepo pahukópa ipúhikopea —kixókokone.

28 Énomonemaka ákoino oríko ákoyea malíka yónoku iha Jesus iháyu'ikeokono ya uhá koeti Ngalíleya vo'ókuke neko ítuke.

Koitóva Jesus ne imose Pêturu

Mt 8.14-15; Lk 4.38-39

29 Ipuhíkopeanehiko sinâgoga, enepone íhikaxovoku hó'e jûdeuhiko, xanépoane Jesus ne Símaum yoko Ándere. Ponokó koépeane óvokuke. Ápemaka Teâku koane Xuâum po'i xanépone.

30 Yoko kótuti mûyo ne imose Pêturu. Ípeke óvoheixo. Ehá'axo símo Jesus, koyúhoinokonoa yuvâti ne imose Pêturu.

31 Ina pího Jesus xokóyoke, namú kíxeane vô'u. Yane uké'epone neko otuko mûyo, exépukopone, yane kátarakopo evo Jesus.

*Po'ínuhiko koítovone Jesus**Mt 8.16-17; Lk 4.40-41*

³² Kahá'atine onómekeovo káxe yanekôyo, omókononehiko xoko Jesus heú koêti neko ka'aríneti, koánehikomaka ne xâne ûroevo ndémoniu.

³³ Ho'uxo-ho'uxó koénehiko heú koêti neko xâne íhaenehiko neko pitivóko páhapeteake óvoheixoku Jesus.

³⁴ Koati ênoti ka'aríneti koítovone Jesus. Yoko ako tôpi kó'iyevoku arínehiko. Kópuhikopamaka Jesus ne ndémoniu xoko xâne ûroevo. Ákomaka síka Jesus ne ndémoniuhiko koyúhoyea vo'oku éxehiko itukóvotiye ne Jesus.

*Kali ahíkuxovo Jesus itúko orásaum**Lk 4.42-44*

³⁵ Yanekôyoke hahá'itiko, exépucone ne Jesus ina pího ákoyeakuke apêti. Ôvane itúko orásaum.

³⁶ Kene Simaum Pêturu yoko ha'ínehiko, ako tôpi yónoku oposí'ixopotihiko Jesus.

³⁷ Inixóponoane, ina etó'okoa enó'iyea xâne oposíkoati.

³⁸ Yane hara kíxovokoxoa Jesus:

—Hingá, piháne ûti po'íke ipuxóvokuti ákoti ahikâ ra vóvoheixoku maka ongóyuhoinoanemaka emo'u Itukó'oviti. Koáhati énomone nzimíno —koéne.

³⁹ Yane úkeane ukopóno ya uhá koeti ípuxovoku xâne ya Ngalíleya koyuhoâti ya íhikaxovokuke hó'e jûdeuhiko ne inámati íhíkavoti íhikaxone, koánemaka kópuhikopea ndémoniu xoko xâne ûroevo.

*Koitóva Jesus neko yúvone lépara**Mt 8.1-4; Lk 5.12-16*

40 Ina ahi'ókovo Jesus ne hóyeno yúvone koati váhere arinéti iháxoneti lépara. Ipuyuké koéne nonékuke Jesus koane kíxea:

—Yakahá'a, motóva keítivonu yara arínem — kízoane.

41 Noixoâne Jesus, yupíhova kóseanayea ina sipo'ókoa koane kíxea:

—Nghahá'a, itévone —kízoane.

42 Ehá'axo koyúhoa Jesus, má koépone neko aríne, unátipone.

43 Ina pahukôa pihópea koane í'ixiko'o kízoixea:

44 —Hako keyuhó'inoa koêkuti xâne ra índukeinopi, itea ponó yákoé yéxokoponivoa ne sasedóti inuxínoti xâne hó'eke. Yamína iké'iparaxoke Itukó'oviti kuteâti páhoenovi yútoe Muíse, yéxokovope itúkeovo yunatípotine —kízoane.

45 Itea koeku pihópea neko hóyeno koane koyúhopea ne kixókonoku xapa xâne. Koati yupihóvoti kotóhineyea neko koekúti. Énomone ákoino omótova símea ne Jesus ya koêkuti pitivóko mani yónoku, vo'oku mani yupíheovo êno xâne ho'uxínovati. Hukínóvoti itúkeovo mêm ákoti apêti óvoheixo itea kóyeane ákoyea yumáxapu xâne pihinoâti ukeâti pitivóko yoko ipuxóvokutihiko ákoti ahikâ.

2

Koitóva Jesus ne isayú'ixovoti ákoti ehevákapu mûyo ya Kafanâum

Mt 9.1-8; Lk 5.17-26

¹ Kali ye'á koe káxe ikénepo, ina aukópovo ne Jesus ya Kafanâum. Ákomaka oríko eyékoxeokono seópeane óvokuke.

2 Yupihovó koéponemaka êno xâne simoâti. Simóya meúkeke xe'ókuke páhapetea neko óvoku, ákone okokútiya vo'ókuke neko êno xâne, koane koyúhoinoa Jesus emo'u Itukó'oviti.

3 Ápehikomaka xâne ominoâti hóyeno isayú'ixovoti ákoti ehévákapu mûyo. Yoko koaturu kôe neko hóyeno koinoâti.

4 Ako omótova ahí'okoponeovohiko Jesus vo'ókuke neko êno xâne. Yane kohínokoahiko ne ramápu'i péti koati oukeke ne ókoheixoku Jesus. Énomone évekoahiko neko isayú'ixovoti, ixané kixínoa pouke.

5 Noixoâne Jesus itúkeovohiko koati kuvovâti, ina kixôa neko isayú'ixovoti:

—Nje'exá, itúyoponehiko pehúnevo —kíxoane.

6 Yoko ápe éskiribahiko, enepone ihíkaxoti yútoe Muíse vataká koyêtiya. Hara koe isóneunoa kamôa:

7 “Na koeti kó'inoneye yuhó'inoá ne hóyeno? Koati itúkovoti Itukó'oviti vo'oku ako kotuyôpoti pahunévoti ákoti itukapu Itukó'oviti, poéhane motovâ kíxeaneye xâne” koene isóneuhiko.

8 Exó kíxeaneye Jesus isóneuhiko ina kixovókoxoa:

—Na koeti kó'inoneye iséneu?

9 Kuti itukóvoxo ákoti hé'onoke'e ngíxea ra isayú'ixovoti: “Itúyopone pehúnevo?” áko'o “Yexépukapa, viyapa peúke, yenápa” ngíxea.

10 Itea kó'oyene enjókopitinoe ápeyea njunáko yâye yara poké'e ngotúyopea pahunévoti, undi íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne.

Ina kixôa Jesus ne isayú'ixovoti ákoti ehévákapu mûyo:

11 —Mbahúkopi yexépukopi, viyápa ne peúke, pihépane yóvokuke —kíxoane.

12 Yane xépu koépone neko hóyeno ákoti ehevákapu mûyo. Omoo kixópone pouke nonékuke neko uhá koeti xâne. Úkeane pihôpo. Êno xâne iyupáxovati koane iháyu'ikea Itukó'oviti vo'ókuke. Hara koéhiko:

—Ako noíxeaku ûti kuteâti —koéhiko.

Inâ ihaxíkoa Jesus ne Lévi

Mt 9.9-13; Lk 5.27-32

13 Yane aúkopovonemaka ne Jesus xe'ókuke ne Mar-na Ngalíleya, koane êno xâne pihinoâti. Íhikaxoamaka Jesus uhá koêti neko xâne.

14 Koeku yónea ne Jesus, noíxone Lévi, xé'a Áfeu, enepone koperáxinoti nâti, vaata koyêti xoko kóperaxoku, ina kixôa Jesus:

—Kiná'aka ingéneke —kíxoane.

Yane xepú koéne ne Lévi, pihóne hókea Jesus.

15 Ikénepoke, ixómoti níko ne Jesus yoko íhikauhiko óvokuke Lévi. Yoko êno po'ínuhiko koperáxinoti nâti kaha'íneati, enepone yómoti ánu'ukea kóperau, koane enómaka po'ínuhiko xâne pahukóvoti. Koáhati ênoti xâne kuteâti nekôyohiko hokó'ixoti Jesus.

16 Enepohikone éskiriba hokoâti ne isóneu farîzeu, noixónehiko Jesus ínikea neko xanéhiko pahukóvoti koáne ne koperáxinotihiko nâti, hara kixo íhikauhiko Jesus:

—Na koeti ínikinoa íhíkaxopiti ne váhere xâne, enepone koperáxinoti nâti koáne ne po'ínuhiko xâne pahukóvoti?

17 Kameáne Jesus neko yûho, hara kixovokoxoa:

—Enepohikone ákoti yuvâti, ako okónoko ip-ixáxoati. Poéhane ka'aríneti konokôa. Haina nz-imínoti xâne ponóvoti kixoku itúkeovo, itea nz-imínoti xâne pahukóvoti —kíxovokoxoane.

Koyuhôa Jesus nókone kó'iyea ne xâne enepo jejuá kôe

Mt 9.14-17; Lk 5.33-39

¹⁸ Po'íke káxe jejuá kôe ne íhikauhiko Xuaum Mbátita, yuixóvoti ikóseanaxeovo Itukó'oviti. Kúteanemaka kixoku itúkeovo farízeuhiko, enepone yuixóvoti hókea yútoe Muíse. Yane ápe xâne kixopónoti Jesus:

—Jejuá kôe ne íhikauhiko Xuaum Mbátita koáne ne íhikau farízeu. Kene ne íhikeuhiko, na koeti ákoino jejuá ákoe?

¹⁹ Ina yumopâ Jesus:

—Yusíkoikopo jejuá kó'iyea ne hupiúti áyuike kasátuxoti koêkuiko ápeyea ne koyénoti xapákuke? Ako kalíhuina kó'iyeaneye.

²⁰ Itea simóvotimo káxe veyópeokonokumo ne koyénoti xapákuke. Yane ínamo jejuá akôe yaneko káxe —kíxovokoxoane Jesus kixopónoti yane éxetina.

²¹ Ina kixovókokoxopamaka Jesus:

—Ako veyoti inámati ipovóti itukoâti ihápa'akope yéketeno ipovóti, vo'oku mani koukóponoati ívarereoku ne yéketeno ipovóti —kíxovokoxoanemaka, ihókoati inámati ipovóti ne ihíkavoti íhikaxone ákoti akutêa ne kúxoti hó'e xâne.

²² Ina koe'íkomaka:

—Ákomaka yusíka unákeovo inámati víyum ya yéketeno íhaku, itukéti ya vakamóto, mará'inamo ívarerea ne yéketeno íhaku enepo ihiyáka ne inámati víyum. Yane mani evókovoti ne víyum koánemaka

ne íhaku. Itea konókoti ímeokono inámatike íhaku ne inámati víyum. Yane ako évakapu ne íhaku koáne ne ovâti —kíxovokoxoane, itúkoti po'i íhokoake ne íhíkavoti íhikaxone.

Jesus exêa koêku ne sâputu, káxe koati sasá'itino jûdeuhiko

Mt 12.1-8; Lk 6.1-5

²³ Vekoâti evo Jesus ne kali xêne vekoti kavâne ya xapa itóvope ha'i nonéti. Yoko sâputu nekôyo, káxe sasá'itino jûdeuhiko. Koeku vékeahiko koane véyea ne ha'i nonéti.

²⁴ Ina kixoáhiko farîzeu ne Jesus:

—Yokómoma kixóvoku ne íhikeu itúkoti ákoti parexá'avea hó'e úti vitúkea ya sâputu.

²⁵ Ina yumopâ Jesus:

—Ákoikopo yíhoikiku ya emó'uke Itukó'oviti koeku ítuke ne Ndávi yaneko epékoa hímakati mekúke yoko ha'ínehiko akô'o véyeakuhiko nîka?

²⁶ Úrukova Ndávi neko óvoku Itukó'oviti ya kaxénake Abiáta, enepone koati payásoti ya uhá koeti sasedóti inuxínoti xâne hó'eke yanekôyo, ina nikôa neko pâum ikó'iparaxokonoke Itukó'oviti, upánini ako paréxa yútoe Muíse níkeokono. Poéhane sasedótihiko motovâ níkea. Yoko poréxoamaka Ndávi ne ha'ínehiko.

²⁷ Ina koe'íkomaka Jesus:

—Itúkinoake Itukó'oviti ne sâputu, haina itúkoti téyone xâne, itea kaha'aínoati ne xâne unako koeku motovâti ómomikea.

²⁸ Koeku kó'iyeane, koati ûndi exêa koêku ne sâputu, undi íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne.

3

Koitóva Jesus ne hóyeno timovó'uti

Mt 12.9-14; Lk 6.6-11

¹ Ina urúkopovamaka Jesus ne sinâgoga, enepone íhikaxovoku hó'e jûdeuhiko. Yoko ápe hóyenoya timovó'uti.

² Ápehikomaka ixómoti ivokó'oko Jesus koíteovamo neko hóyeno, vo'oku itúkeovo sâputu yanekôyo. Koati oposí'ixoatihiko évekinoaku yuhóhiko itúkeovo pahukóvoti ne Jesus enepo kaitápa ya sâputu.

³ Yane hara kíxoá Jesus ne hóyeno timovó'uti:

—Yókone yâkeneye —kíxoane.

⁴ Ina kixovókokopamaka Jesus neko xanéhiko:

—Kutí'ikopo pahúkinovi Ponóvoti Kixovókuti yútoe Muíse vitúkea ya sâputu? vitúkea únati? áko'o vitúkea váhere, koíteovo uti ka'aríneti? áko'o sikó kíxea úti ivókeovo —kíxovokoxoane.

Itea ako ápahuina yumopâti.

⁵ Ina komomókexoa Jesus xaneâti ímaikinova, koane kotíveyea isóneuke vo'oku tiú'ikohiko omíxone. Ina kixôa neko hóyeno:

—Kepáya'akapa ne veô'u —kíxoane.

Koane kapáya'akopane, yane unátipone.

⁶ Úkeane pihohíko neko farízeu xoko xanénahiko Êrodi, enepone nâti. Ho'úxovohiko opósikea kixókumo koépekea Jesus.

Koitóva Jesus ne po'ínuhiko ka'aríneti

⁷ Úkeane pihôpo ne Jesus yoko íhikauhiko xe'ókuke neko Mar-na Ngalíleya. Kali êno xâne íhae Ngalíleya hokopâti. Koane ápemaka íhae Njúdeya,

⁸ koane íhae Njeruzálem, yoko íhae Idúmeya noixóponoati, koánemaka íhae poixô'oke húveona

Njôrdaum, yoko íhaehikomaka poké'e xe'o pítivokona Tíru yoko Sídom. Koati ênoti xâne pihinoâti, vo'oku eyékoxeahiko koêku ne hána'iti iyupánevoti ítuke.

⁹ Ina kixôa Jesus ne íhikauhiko kónokea usó kíxoixinoa kali vatéke okonókovo, puvâti Jesus yupíheovo hitití kíxeokono vo'ókuke neko êno xâne hokó'ixoati.

¹⁰ Koáhati yupihóvoti êno xâne koítovone Jesus, amátitikinokokoke uhá koêti neko êno ka'aríneti kaha'âti sipókoponea.

¹¹ Koánehikomaka ne xanéhiko úroevo ndémoniu, noíxo Jesus, ipúyukexeamaka nonékuke koane kóhonokea emó'u kó'iyeahiko:

—Koati iti Xe'exa Itukó'oviti —koéhiko.

¹² Itea koati í'ixiko'o kixoíxoati Jesus ákoyea okóyuhua xapa xâne ítúkeovo Xe'exa Itukó'oviti.

Noivókoxo íhikauhiko ne Jesus

Mt 10.1-4; Lk 6.12-16

¹³ Ina pího ne Jesus oukeke kali mopôti koane iháxihikoa neko koati âha ítúkea íhikau. Yane pihónehiko ne iháxiu xokóyoke.

¹⁴ Nduse kôe neko hóyeno, noívokoe xáneheixea koane ítúkeovo páhoe xapa xâne koyúhoponea emó'u.

¹⁵ Yane pôrekexoanemaka xunakóti kópuhikopea ndémoniu xoko xâne úroevo.

¹⁶ Harâ'ahiko íha neko nduse koeti noívokoe: Símaum, enepone íhaxonemaka Pêturu;

¹⁷ koáne ne kopo'ínukokoti, Teâku yoko Xuâum, xé'a Nzebêdeu. Enepora pi'âti kopo'ínukokoti, Mboáneje íhaxea Jesus. Yoko “húketi ímainevo kuteâti koeku húkeko puxârara” koêti ne Mboáneje koêti.

18 Ina keno'ókomaka: Ándere; Filípi; Mbatulúmeu; Máteu; Túme; Teâku, enepone xé'a Áfeu; Tádeu; koánemaka Simaum Nzelóti;

19 yoko Njuda Iskarióti, enepone itûkoheovoti koeku hókea Jesus kurikoâtimaka xoko xanéhiko puvâti.

Koyuhókono itúkeovo íhakoe Mbezêbu ne Jesus

Mt 12.22-32; Lk 11.14-23; 12.10

20 Ina pihôpo ne Jesus óvokuke, itea kóyeane ho'úxopeovomaka êno xâne xokóyoke. Muhíkova níkea, ákone omótova vo'ókuke neko êno xâne xokóyoke.

21 Eyekóxoane iyénoxapa Jesus kó'iyeaneye, yane pihínoanehiko kaha'âti omópea, vo'oku koyúhoyeokono itúkeovo pepokéxovotine.

22 Yoko ápemaka éskiribahiko, enepone íhíkaxoti yútoe Muíse ukeâti Njeruzálem. Hara koémaka vo'ókuke:

—Eneporâ'a, koati urúkovatine Mbezêbu, enepone pahúkoti uhá koeti ndémoniu. Énomone porexôa xunáko kópuhikopea ndémoniu urúkovoti xoko xâne —koénehiko.

23 Yane ina íhaxíkoa Jesus ne xanéhiko ahí'okeovaxo, yane itúkinoá xêti apêti íhokoake ne âha íhikaxea. Hara kíxovokoxoa:

—Yusíkoikopo itúkeovo Satánae kopúhikopovo xoko xâne úroevo?

24 Itukovo apêti natixókuti óvoku xâne íxómoti okopókoko, uké'etinemo.

25 Koane itukóvomaka apêti ko'óvokuti ya póhutike ovokúti íxómoti okopókoko, uké'etinemo itúkeovo póhutine óvohikoku.

26 Eneponimaka itukapu Satánae okopópovo, koáne eneponi akapákakamaka ne ovóxehiko, mani uke'éxopokokotihiko.

27 Maní'ikopo motovâti ápeyea urúkeovati óvokuke koati xúnati hóyeno, koane omópea ítukevo ákoti ika'áka inúxotike? Konokoâti iká'akea inúxotike, ínamo itâ omópea uhá koeti apeínoati óvokuke —kíxovokoxoane Jesus, ihókoati xúnati hóyeno ne Satánae, koane ihókopovoti ítúkeovo xunané'e ya Satánae.

28 Ina kixovókokopamaka Jesus:

—Koati emo'úti ra yunzó'inopinoe: Motóva ítúyopea ne heú koeti kó'iyevoku váhere ítuke ne xanéhiko yara kúveu méum, muhíkovamo ne koémoke'eyeahiko Itukó'oviti.

29 Itea enepone koyúhoti ítúkeovo ítuke Satánae ne ítuke Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti, ákonemo ítúyopeaku ne pahúnevo. Apê pahunévoti kuteâti, xané kixopâtimo xâne ivakápune —kíxovokoxoane.

30 Kó'inokeneye yúho ne Jesus vo'oku koyúhoyeokono ítúkeovo úroevo ndémoniu.

Simôa iyénoxapa ne Jesus xoko óvoheixoku

Mt 12.46-50; Lk 8.19-21; Êb 2.11

31 Énomone yanê'e, símoane êno ne Jesus yoko ámeno. Meúkeke óvoheixohiko. Yane ápe páhoe ihaxíkoponoti Jesus.

32 Yoko koati êno xâne vataká koyêti yakuku-yakukú kixoti Jesus. Ina kixokóno ne Jesus:

—Anêko mémaina yoko pe'ínuhiko meúkeke oposíkoponopiti.

33 Ina kôe ne Jesus:

—Enepone ênom yoko mbo'ínuhiko, harâ'ahiko — koéne.

³⁴ Yane ina komomâ Jesus ne êno xâne ivatâhikoti yakuku-yakukú kixoâti, ina kôe:

—Enepohikorâ'a, énomonemaka indúko ênom yoko mbo'ínuhiko.

³⁵ Vo'oku koêkuti xâne itúkoti ahá'inoa Itukó'oviti, énomonemaka indúko koati mbo'ínu, mongéxa yoko ênom —koéne ne Jesus.

4

Éxetina Jesus apêti íhokoake koeku xâne nôti

Mt 13.1-9; Lk 8.4-8

¹ Káyukopovomaka Jesus íhikaxea xe'ókuke Mar-na Ngalíleya. Yupihovó koéne êno xâne pihinoâti. Vo'ókuke neko êno xâne, úrukovo kúveuke vatéke ne Jesus ina ivatáko. Koane kali ahíkuxovo yâtike oévoke úne. Kene ne xanéhiko, ôvane yane poké'e xe'ókuke úne.

² Yane êno ihíkauvoti íhikaxone Jesus ya xêti apêti íhokoake ne âha íhikaxea. Hara kíxovokoxoa:

³ —Yakámokenonoe. Ápe hóyeno nopónoti ake nonéti.

⁴ Koeku kásahikea, ápe irihíkovoti xe'ókuke xêne. Yane kenó'okone hó'openo ôti nikohíkopati.

⁵ Kene po'ínuhiko, írihikovo xapákuke mopôï xoko ákoyeaku axú'ina móte. Koati ákotihiko oríko íhonopea, vo'oku ákoyea axú'ina móte xoko iríkovoku.

⁶ Itea ákomaka oríkoa oró'okea káxe vo'oku ákoyea yónoku poéheve. Yane movohí koéne.

⁷ —Koane ápemaka irihíkovoti xapa tâpe. Yane inuxó koéne payákeyea ne xuve tâpe. Ákone oxéne

payákeyea ne nonéti, vo'oku huruvokó kó'iyea tôpe. Yane ako há'i pôreupo vo'ókuke.

⁸ —Ina apémaka irihíkovoti únatike poké'e. Koati únati íhono pea nê'e. Payakéne, yupihovó koe êno há'i pôreupo. Ápe porexópoti tirinta koeti há'i ya póhuti áke úkeaku. Ina apémaka porexópoti sesenta koêti yoko póhuti séndu ya póhuti úkeaku —koéne íhikaxea.

⁹ Ina koe'íkomaka:

—Koêkuti kamoâti ra yûnzó, ivávaka —kíxovokoxoane.

Kouhápu'ikopa Jesus koêku ne éxetina

Mt 13.10-23; Lk 8.9-15

¹⁰ Pihopónéhiko neko êno xâne, ápe po'ínuhiko xâne irikóvoti anavókokopovati neko nduse koeti íhikau Jesus. Yane épemo'ikopohiko Jesus koêku ne éxetinameku apêti íhokovo ke.

¹¹ Ina kixovóko xoa Jesus:

—Koati itínoe porexókono éxea koêku ne natíxea Itukó'oviti xapa xâne ákoti po'i exoâti koêku neko koekútihiko. Itea xapákuke ra xâne ákoti itukapu xanéna, konókoti itúkeovo exetínati apêti íhokovo ke veínoam ínzikaxeahiko.

¹² Yane upánini noíxoahiko, itea kutí koe ákoti inixâ. Koane upánini kámoa, itea ákomo éxina isóneu koêku. Yane ákomo aúkapapu njokóyoke, koane ákomo ngatúyapea pahúnevo —kíxovokoxoane.

¹³ Yane hara koé'íkomaka:

—Enepo hákotinoe yexôa kixó'ekone ra énjetina kó'oyené, ná'ikopomo kíxeaye yéxi ra po'ínuhikó?

¹⁴ —Enepone hóyeno nôti, kixó'êkoti xâne koyúhoti emo'u Itukó'oviti.

¹⁵ Yoko enepone ake nonéti irihíkovoti xe'ókuke xêne, kixo'êkoti xêne kamokénoati ne emo'u Itukó'oviti, ina keno'óko Satánae veyopeâti isóneuke ne kámone.

¹⁶ Kúteanemaka koêku ne irihíkovoti xapákuke mopôï xoko ákoyeaku axú'ina móte. Énomone ne xêne ákoti ika'ákarixapu namúkea ne emo'u Itukó'oviti koeku kámea, xaneâtimaka hána'iti elókeko okóvo

¹⁷ itea ako áxu'ikene, itávokeane. Koati kutí koeti nonéti ákoti poéheve, vo'oku enepo simôa kotíveti koekúti, itukovo apêti ikoítopenoati kotíveti vo'oku kutípea ne emo'u Itukó'oviti, yane itavókeatine.

¹⁸ Kene ne po'ínuhiko ake nonéti irihíkovoti xapa tôpe, énomone kuteâti ne xêne kamoâti ne emo'u Itukó'oviti,

¹⁹ itea pepoké kixoti isóneu vo'oku nókone yara kúveu mêum, koane iyókovoti enó'iyea apeínoati, koane iyókovoti po'ínuhiko koekúti, yane ákone ukápana ítukeke Itukó'oviti, koane ákomaka únati ítukeino Itukó'oviti.

²⁰ Kene ne irihíkovoti únatike poké'e, énomone kuteâti ne xêne kamoâti ne emo'u Itukó'oviti koane namukoâti. Yane koati apêti únati ítukeino Itukó'oviti, kuteâti koêku ne ake nonéti porexópoti tirinta koeti há'i ya póhuti úkeaku áke, itukovo sesenta koêti, áko'o itukovo póhuti séndu ya póhuti úkeaku.

Éxetina Jesus ihókovoti koeku uhapú'iti yúku

Mt 5.14; Lk 8.16-18

²¹ Hara kíxovokoxoamaka Jesus:

—Neíxonenoekopomea ihúxoti yúku xovopu'í kixoâti itukovo imoâti opékuke ípe? Ako kalíhuina,

itea koati ihúxinokonoti ímeokono xoko koati ókoku ne yúku motovâti kouhapu'ikea.

²² Koêkuti koekúti he'onóvoti, kóyeane mo kouhapu'ikeokono. Koêkuti he'onóvoti kó'oyene, exókonotimo káxehiko keno'ókoti.

²³ Koêkuti kamoâti ra yûnzo, ivávaka.

²⁴ Ina koe'íkomaka:

—Itíkina iséneu ne yûnzo kémone, vo'oku kuteâti kixeku itíkivo, énomonemo kixékononeye, epó'oxo kuri'úxovotimo aukópinovopiti.

²⁵ Enepone apêti námoe yara yûnzo, kuri'úxovotineoxomo námoe. Kene ne ákoti koati ivávakea, muhíkova ne kali éxoneya, uke'épotinemo —kíxovokoxoane.

Éxetina Jesus ihókovoti koeku ake nonéti

²⁶ Ina kixovókokoxopamaka Jesus:

—Hara koéneye natíxea ne Itukó'oviti xapa xâne, kuteâti koeku hóyeno nôti ake nonéti ya isáneke.

²⁷ Itukovo yóti, imókoti ne hóyeno. Yúponiyeane, exepúkotine. Koatine kóye. Yoko anéko íhono pea koane payákeyea ne nóne itea ako éxa neko hóyeno kixoku koeku íhona koane payá'iyea.

²⁸ Koati pohúxovoti íhono pea ne ake nonéti. Inúxotike íhonopo, ina keno'óko há'i. Yane ínamaka itôvo ne há'i.

²⁹ Itovóne, tetukóvotine vo'oku símeovone kaxena veyóvope. Kúteanemakamo koêku ne natíxea Itukó'oviti xapa xâne.

Éxetina Jesus koeku ukóponea ne ake nonéti koéhati mostarda

Mt 13.31-32; Lk 13.18-19

³⁰ Ina kixovókokoxopaikomaka Jesus:

—Kutimea koéneye natíxea ne Itukó'oviti xapa xâne koeku ukóponea? Kutimea itukóvo exetínati motovâti ínzokea?

³¹ Hara koéneye ake nonéti iháxoneti mostarda. Enepo nokóno, koati kalíhuti ya uhá koeti ake nonéti yara kúveu mêum,

³² itea ike nó'iyekono koane íhonopea, paya'íne, anu'ú kíxoahiko ne po'ínuhiko nonéti ya kavâne, koane kali hána'itinoe káva'o kutí'inoke motovâti ímea môko ne ôti hó'openo xapa káva'o opékuke epêvokopetina tûti —kíxovokoxoane.

Koyúhoinoake Jesus ne xêti apêti kixó'ekone

Mt 13.34-35

³³ Koati ênoti po'ínuhiko exetínati kuteâti râ'a, veínoake Jesus íhokea ne íhíkavoti íhikaxone. Kuteâti ítone éxea xanéhiko kamokénoati, ene íhikaxo.

³⁴ Poéhane exetínati apêti íhokovoke veínoa íhikaxea. Itea xapákuke neko nduse koeti íhikau, kóuhapu'ikopinoa kixó'ekone ne éxetina enepo ainópovonehiko.

Ixikôa Jesus neko xúnati ihunóvoti

Mt 8.23-27; Lk 8.22-25

³⁵ Yaneko kiyoné'e káxe, hara kíxovokoxoa Jesus ne íhikau:

—Pihá'avo ûti poixô'oke ra mar —koéne.

³⁶ Ina ikopóvahiko íhikau Jesus neko êno xâne, yane omó kixónehiko Jesus yane vatéke ivátaheixoku íhikaxea ákotine evesékapea ne vatéke. Yoko ápemaka po'ínuhiko xâne po'íkehiko vatéke hokoâti.

³⁷ Yane kenó'okone êno xúnati ihunóvoti koane ovóxokeovo ne úne, koane úrukeovamaka êno úne ne vatékena kutí'inoke mani yupurîrihikovoti.

³⁸ Yoko imókoti ne Jesus terékuke neko vatéke ayátokoke. Ina koyúkoa íhikauhiko koane kíxea:

—Íhikaxotí, ako yónoku iséneu? Inípono kahá'ayeane yúpuririkeovo úti —kíxoanehiko.

³⁹ Iyukóvone ne Jesus, pahúkoa ókea ne ihunóvoti. Hara koéne:

—Akáne ra ihunóvoti. Hákone ovoxókovo ra úne —koéne.

Yane okóne ne ihunóvoti, huvemoo koépone ikéne.

⁴⁰ Ina kixovókoxoa Jesus ne íhikau:

—Na koeti itíkinovonoe îreti? Na koeti ákoino kivápunu? —koéne.

⁴¹ Yoko yupihovó koe píkeahiko ina kixokóko:

—Kutimea itukóvoye ra hóyeno? Muhíkinova úne yoko ihunóvoti itúkea yúho.

5

Koitóva Jesus neko hóyeno úroevo ndémoniu

Mt 8.28-33; Lk 8.26-34

¹ Taru'úxoane evo Jesus ne Mar-na Ngalíleya, símoane ne poké'exa xanéhiko koéhati njerázenu.

² Ehá'axo evésekea vatéke ne Jesus, okótumonexoa hóyeno ukeâti pe'áxatike. Yoko úroevo ndémoniu nê'e.

³ Koati óvoheixokune neko hóyeno yane pe'áxatike. Akó'otine ika'ákopeti itoâti enepo ika'ákokono, muhíkova itukovo korénde iká'akeokono.

⁴ Yoko enóne ikáhevexeokono koane ikávo'uxeokono ya koati tiú'iti korénde, itea kóyeane

kétokexea ne iká'akeokonoke. Ákone itoâti neko hóyeno.

⁵ Káxe, yóti véyo vá'uixea ya pe'áxatike, koane xapa kali mopôî, koánemaka óko'okopeovo ya mopôî.

⁶ Noixóne Jesus, ehákinovane. Yoko avo malíka Jesus. Tokopâne hóyeno, ipuyuké kó'iyeané nonékuke.

⁷ Ina kohonóko emó'u kó'iyea:

—Jesus, iti Xe'exa Itukó'oviti, iti xe'exa Koati Payásoti ya uhá koêti, na koeti yího'ixopoinonu? Émbemopi ya iháke Itukó'oviti ákoyea ipíhepananu — kíxoane.

⁸ Yoko kó'inokeneye yûho, hara kixoátimeku Jesus:

—Iti ndemoniú, ipíhikapi ra hóyeno.

⁹ Ina kixopá'ikomaka Jesus:

—Kuti kéha?

—Ákoti Yumaxápu ngoéha vo'oku ákoyea yumáxapu ûti —koéne yumópope.

¹⁰ Yane koâti ikoseânaxovoti Jesus ne ndémoniuhiko, epemoâti ákoyea kápuhikapa yaneko poké'e óvoheixoku.

¹¹ Yoko ápe ênoti kûre ixómotihiko níko oukeke neko kali mopôî xêrerekuke ne óvoheixokuhiko.

¹² Yane hara kixo Jesus neko ndémoniuhiko.

—Koati vepemópiti pehúkopivi xapákuke ne kûrehiko, maka vitúkapane vóvoheixoku —koénehiko.

¹³ Yane síkoane Jesus kuteâti épemoake. Ipuhíkopeane neko hóyeno, ponokó koépone xapákuke neko êno kûre. Yoko koati ákoti yumaxápu neko kûre kuteâtímea pí'âti míli. Yane heú koéne éhahikeovo, koane íkorono'ekeovo úneke ukeâti ouke mopôî. Heú koéne yúpuririhikeovo.

Kahá'ainoa íhae Njêraza pihópea ne Jesus

Mt 8.34; Lk 8.35-39

¹⁴ Enepone koyonoâtihiko neko êno kûre, kohó'ikene koane koyúhopea koêku ne koekúti yane pitivóko, koane xapákuke neko ko'óvokuti yane mêum vekópoku. Yane noíxoponoa xanéhiko neko koekúti.

¹⁵ Simoné'ehiko xoko Jesus, noíxoanehiko neko hóyeno ipúhikopeakumeku ndémoniu vatá koyépotine, ko'ipópopotine, koane unatípotine isóneu. Yane pikóne ne xanéhiko.

¹⁶ Enepohikoneko noixoâti ne koekúti, koyúhopa ne noíxone koêku ne hóyeno koane koêku ne êno kûre.

¹⁷ Yane koyúhoinoa xanéhiko ne Jesus kahá'ainoa ipúhikopea poké'exake.

¹⁸ Itea enepone hóyeno ipúhikopeaku neko ndémoniuhiko, noixóne Jesus úrukopeovo vatékenake, épemova xanépea.

¹⁹ Itea ako akáha'apoa Jesus. Pohu hara kíxoá:

—Pihépavo yóvokuke xapa iyínoxapa. Yokóyuhopinoá uhá koêti ne kixópiku Itukó'oviti, koane koêku ne hána'iti seánakopi —kíxoane.

²⁰ Yane pihópone neko hóyeno. Koyúhopa uhá koeti koêku ne ítukeinoá Jesus yane úkeaku iháxoneti Yehí Koeti Pitivóko, koáne iyúpaxeova heú koeti xâne kamoâti.

Épemone hóyeno koéhati Njairu

Mt 9.18-19; Lk 8.40-42

²¹ Yane ivú'ixopomaka vatéke ne Jesus taru'úxopati neko mar. Seopóne poixô'oke, êno xâne pihinoâti.

22 Yane apé koéne hóyeno simôti xoko Jesus koéhati Njaîru. Enepone hóyeno, teyonéti xapa po'íhiko teyonéti íhikaxovokuke hó'e jûdeuhiko. Ina ipuyúkexo nonékuke Jesus.

23 Yoko koati koyó'iti ne hóyeno koeku kíxea:

—Kahá'atine ivókeovo inzíne. Yaxénapanu, ípihepainana veô'u tutúkuke maka aúnatipone. Yane ákomo ivákapu —kíxoane.

24 Yane xanépoane Jesus ne Njaîru. Koati ênoti xâne ikéneke koane inúmeokokohiko.

Koitóva Jesus ne ka'aríneti sêno

Mt 9.20-22; Lk 8.43-48

25 Yoko ápe sêno nduse koetíne xoénae ká'arine. Akó'oti áka evésekea aríne.

26 Yoko enóne ixómoyea koítotonovo kotíveti xoko ipixáxoati. Uke'éxotinemaka apeínoati vo'ókuke itea akó'oti koitóvati. Tumúne yóno yupíheovo koéku.

27 Eyekóxoane sêno ítuke ne Jesus, pihóne xapákuke neko êno xâne ikéneke Jesus. Koati akéneke Jesus véko sipóheoponeati ípovo.

28 Vo'oku hara koeti isóneu ne sêno: “Enepomo pohu nzipáheyea ípovo, indóvotimo” koêti.

29 Ehá'axo sípoheyea, etétukone aríne. Eópova ya muyókuke itúkeovo koati iteôvatine ne aríne.

30 Ehá'axo sípoheokono ípovo ne Jesus, eópamaka ipúhikea xunáko xokóyoke. Yane ná'akene koéne xaneâti noiheyea xapákuke neko êno xâne, ina kôe:

—Kuti sipohêa ra ímbovo?

31 Ina yumopâ íhikauhiko:

—Ákoikopo neíxa ra êno xâne isú'okovopiti koane inúmeopi yépemovikomaka sipo'ókopiti? —kíxoane.

³² Itea kóyeane noiheyea Jesus híyeuke neko êno xâne kaha'âti éxea neko sipóheyeati ípovo.

³³ Yoko koati yupihóvoti honónokea mûyo neko sêno vo'ókuke neko yuho Jesus, koane hána'iti píkea eopâti ya xokóyoke unátipeane. Yane ina ipuyúkexo nonékuke Jesus, koyuhó'inoati uhá koêti neko koêku.

³⁴ Ina kixôa Jesus:

—Nje'exá, itévone vo'oku kívivonu. Pihépane, aúhepepone iséneu, ítivoane ne yaríne —kíxoane.

Koéxepukopa Jesus ne ivokóvotine ihine Njaîru

Mt 9.23-26; Lk 8.49-56

³⁵ Koeku yúho'ixeako Jesus neko sêno, simó koene xâne ukeâti óvokuke Njaîru, enepone in-uxínoti itukéti íhikaxovokuke hó'e jûdeuhiko. Hara kixóponoa:

—Ívókovone ihine îti. Hákone perexôa itukéti ne íhíkaxoti —kíxoane.

³⁶ Itea ako itúkoake Jesus neko emo'úti. Hara kixo Njaîru:

—Hako píke. Pohu yakútiponu —kíxoane.

³⁷ Yane ako akáha'a Jesus ápeyea po'i pihôti ikéneke. Poéhane Péturu yóko'o ne pi'âti kopo'ínukokoti Teâku yoko Xuâum, ene xâne.

³⁸ Simoné'e óvokuke Njaîru, noi xoane Jesus ákoyea tôpi kixóvoku yaíkexea koane íyokexea neko xanéhikoya.

³⁹ Yane ûrukovo ne Jesus koane kó'iyea:

—Na koeti ákoino tôpi kixévoku koane ínayea íyeokexonoe? Haina ivokóvoti ra kalivôno, pohu imókoti —koéne.

⁴⁰ Yane koémoke'eyeahiko neko yúho. Ina pahukôa Jesus ipúhikopea uhá koêti ne po'ínuhiko

xâne. Poéhane há'a yoko êno ne kalivôno yóko'omaka neko mopo'âti íhikau xâne xoko imókoku ne kalivôno.

⁴¹ Ina namukêa Jesus vô'u ne kalivôno koane kíxea ya emó'uke:

—“Talítá kumi.” (Yoko “Tenó, mbahúkopi yexéþukopi” koêti ne emo'úti.)

⁴² Ehá'axo koyúhoa Jesus, exéþukopone ne seno kalivôno koane yonópone. Yoko nduse koetíne xoénaena. Koati êno hána'iti iyúpaxeova heú koeti xâne.

⁴³ Yane koati í'ixiko'o kixoíxoati Jesus neko xâne ákoyea okóyuhua neko koekúti.

Ínamaka pahukôa Jesus poréxopeokono nîka neko seno kalivôno.

6

Koyúho ne Jesus Nazâreke

Mt 13.53-58; Lk 4.16-30

¹ Ipuhíkopeane Jesus neko pitivóko, pihópone Nazâre, pítivokonake. Xanépoamaka neko íhikauhiko.

² Simovóne sâputu, turíxovone íhikaxea ne Jesus ya íhikaxovoku hó'e jûdeuhiko. Êno xâne kamokénoati koane iyúpaxeovahiko. Hara koéhiko vo'ókuke:

—Námea úkea ne ihíkavoti íhikaxone koáne ne exóneti éxone? Námaka kixoâtiye éxea ítúkea ne iyupánevoti ítuke?

³ Hainá'ikopo ne karapínteru, enepone xé'a Mâriya râ'a? Hainá'ikopo po'ínu Teâku, Yûse, Njûda yoko Símaum? Koáne ne mokéxahiko, hainá'ikopomaka yâye xapákuke úti óvo? —koéhiko.

Koane yupíheovohiko poé'ainoa isóneu.

⁴ Ina kixovókoaxa Jesus:

—Koati teyonéti ne xâne koyúhoti emo'u Itukó'oviti. Poéhane poké'exake, ya xapákuke iyénoxapa yoko óvokuke ako teyoâti —kíxovokoxoane.

⁵ Yoko ako omótova itúkea iyupánevoti ne Jesus ya xapákuke vo'oku isóneunoahiko, ákoti itukapu koíteovo ákoti axu'ína ka'aríneti enepo ipího vó'u tutíkuke.

⁶ Iyúpaxova Jesus tiú'iko omíxone neko xanéhiko vo'oku ákoyea akútipoa. Itea kóyeane ukóponea ne Jesus po'íke kálihunoe pitivóko xêrenekuke Nazâre íhikaxea po'ínuhiko xâne.

Ítukevohiko ne nduse koeti íhikau Jesus

Mt 10.5-15; Lk 9.1-6

⁷ Yane iháxihikoa Jesus neko nduse koeti íhikau, ina pahukôa xapa xâne pi'á pi'a koêti. Poréxoahikomaka xunakóti kópuhikopea ndémoniu xoko xâne úroevo.

⁸ Yoko ako síka Jesus ápeyeahiko ómone koeku píhea. Poéhane puló'ina ómo. Kene kuteâti imóvo, íhaku ípovo, koánemaka itûketi, ako síka ómea.

⁹ Pahúkoamaka itúkea perékatana itea ako síka ómea esá'ikovo.

¹⁰ Ina kixovókokoxa Jesus:

—Enepo áva ko'óvokuti porexópiti yóki óvokuke, yâvaneya imókonemo ipihíkapi ne pitivóko.

¹¹ Itea enepo áva símeku ákoti akahá'api, ákotimaka akahá'a kámokenoyeopi, ipihíkapihiko, ikétatahevexapapu kirikópoti ipú'ine poké'e ukeâti xoko piríkatana, yexókoatihiko ákoyeane omótokea íkameokono emo'u Itukó'oviti —kíxovokoxoane.

12 Úkeane pihohíko ne íhikau Jesus koyúhoponea xapa xâne kónokea ikótivexea isóneuke ne pahúnevo koane kuríkoepa.

13 Kópuhikopomaka ndémoniu urúkovoti xoko xâne. Enómaka ka'aríneti ípihinoke óliu tutíkuke koane koíteovahiko.

*Kixoku iyókeovo neko Xuaum Mbátita
Mt 14.1-12; Lk 9.7-9*

14 Yane eyékoxoane Êrodi, enepone nâti, koeku ítuke ne Jesus vo'oku ákoyeane malíka yónoku ne eyekoûti vo'ókuke. Yoko hara koeti yúho po'ínuhiko xâne vo'ókuke:

—Exépukopone ne Xuaum Mbátita ukópea xapa ivokóvoti. Enomone ápeino xunáko nê'e ítúkea ne iyupánevoti ítuke —koénehiko.

15 Kene po'ínuhiko, haramaka kôe:

—Koati porofeta Íliya nê'e, iyukópovotine.

Ina keno'óko po'ínuhiko koêti:

—Koati porófeta nê'e kuteâti koêku neko koyúhotihiko emo'u Itukó'oviti mekúke —koénehiko.

16 Itea kamoáne Êrodi, hara kôe:

—Koati Xuaum Mbátita ne exepúkopone ukópea xapa ivokóvoti, enepone mbáhoe tetúnoyeovo —koéne.

17 Kó'inokeneye isóneu, koati énomone pahukôa namukóponoati ne Xuâum yanekôyoke koane kurikoâti ika'ákovokutike, vo'oku saya'íkoati Xuâum yaneko hu'ûxo yeno Filípi, énomea Êrodi iháxoneti Erôdiya. Yoko koati kopo'ínukokoti ne Êrodi yoko Filípi.

18 Vo'oku hara kixoá Xuâum yanekôyoke: “Yane Ponóvoti Kixovókuti yútoe Muíse, ako omótova kéyenopi yeno pe'ínu” kixoâti.

19 Koati yupihóvoti itúkeovo puvone Erôdiya ne Xuaum Mbátita vo'ókuke, koane kahá'ayea Erôdiya koépekea itea akó'oti itâ.

20 Vo'oku koati teyoâti Êrodi ne Xuâum. Éxoá itúkeovo koati ponóvoti hóyeno koane sasá'iti, ákoinoke síka koépekeokono. Epó'oxo enepo kamokénoa Êrodi koyúho ne Xuâum, ako exa mani âha itúkea itea usó kóye kámokenoyea.

21 Po'íke káxe ínixoá Erôdiya unátiyeaku itúkea ne yúmo'ixovone. Koati ikoyuîxoti ipúhikope ne Êrodi, kutí'inoke itúkoti êno níkokónoti. Énomonemaka hupíxinoa ne payásotihiko hóyeno pahúkoti natíxokuke, yoko tuti húndaruhiko, yoko po'ínuhiko tutiye ya Ngalíleya.

22 Yane úrukovone ihíne ne Erôdiya hiyokéxoti nonékukehiko. Yupihovó koe ínixeá úhe'ekea Êrodi yóko'ohiko neko húpiu. Yane hara kixoá nâti ne ihínexaka:

—Yépemanu koêkuti yâha kó'oyene vo'oku mborexópeatimo —kíxoane.

23 Koyúhoamaka iháke Itukó'oviti exókoati itúkeovo koati kaná'uti ne yúho. Hara kixoá:

—Muhíkovamo itapána meyá koeti apeínonuti yara nandíxoku, kóyeañemo mboréxeopea ne yépemonuke —kíxoane.

24 Úkeane pího ne ârunoe xoko êno. Hara kixóponoa:

—Kutimea émbemapana?

Ina kixôa êno:

—Yépema tuti Xuaum Mbátita —kíxoane.

²⁵ Énomone yaneko ókoku ôra, kayú koépone éhakopeovo xokóyoke ne nâti há'axaka, ina kixôa:

—Ngaha'âti ne tuti Xuaum Mbátita kó'oyenene utókuke —kíxoane.

²⁶ Yupihovó koéne ikáxu'iyea okóvo ne nâti. Itea vo'oku koyúhoyeane poréxeamo koêkuti épemone, ihákeikomaka Itukó'oviti koyúhoyea, yoko vo'ókukehikomaka ne húpiu kamoâti, ene ákoino akáha'a káyukopea neko yûho.

²⁷ Yane ako iká'akarixapu, pahúkone koepékoati ne Xuâum. Pahúkoanemaka ómeokono xoko ihínexaka ne tuti Xuâum. Úkeane pího ne húndaru ika'ákovokutike. Yane tetúnoane,

²⁸ ina omopêa tûti utókuke, ina porexóponoa neko ârunoe. Yane kuríkoponoane xoko êno.

²⁹ Ehá'axo eyékoxxa íhikauhiko Xuâum, pihóne veyóponea ne mûyo ina ekoxóponoahiko.

Kohiyákoa Jesus nika neko êno xâne

Mt 14.13-21; Lk 9.10-17; Xu 6.1-14

³⁰ Yaneko kayukópovohiko xoko Jesus neko páhoe koyúhoyea emó'u xapa xâne, heú kixópahiko koyúhopinoa koêku neko ítuke koánemaka kíxoaku íhikaxea.

³¹ Ina kixôa Jesus:

—Yókonenoe, vâmamikapana vo xoko ákoyeaku xâne —kíxoane.

Yoko koati yupihóvati êno xâne xokóyoke. Koeku pihópea po'ínuhiko, koane símea po'ínuhiko. Koatine kóye. Muhíkova níkea ne evo Jesus, ako omótova vo'ókuke neko êno xâne.

³² Yane ivú'ixone vatéke ne evo Jesus yonoti xoko ákoyeaku xâne. Yoko aînovonehiko koeku píhea.

33 Itea êno xâne noiké'exopati pihoné'ehiko. Exó kíxoahiko itúkeovo evo Jesus. Hukínóvoti éhahikeovohiko huse'ó kixoâti xê'o neko mar, ukeâti uhá koêti neko pitivókohiko. Yane inuxó koéne símohikea tumúneke símea evo Jesus.

34 Evesékeane vatéke ne Jesus, noíxoane neko êno xâne. Yane yupihovó koéne kóseanayea, vo'oku kutí kó'iyeahiko su'úso ákoti koyonoâti. Yane turíxovone íhikaxea. Ako tôpi íhikaxoake.

35 Kiyoné'e káxe, ahí'okovone Jesus ne íhikauhiko. Hara kíxoá:

—Ako apêti yara vóvoheixoku epó'oxo kiyóne káxe.

36 Mani únati pehukápavo pihópea ra xanéhiko motovâti vanéxopea kali nîka yâtikeneye, koêkuti vekópoku xapa ko'óvokuti koane xapa kali ipuxóvokuti —kíxoane.

37 Itea hara kíxovokoxoa Jesus:

—Itínenoe parexâ nîka.

Ina kixôa íhikauhiko:

—Mani konókoti uti êno tiûketi, ovâti pi'âti séndu káxe ko'ítuke xâne, ínani omotóva vanéxinoa uti pâum níkaxeake úti.

38 Ina kixovókokopamaka Jesus:

—Ná'ikopo yé'aye pâum yâyeke? Neíxapana —kíxoane.

Exoânehiko yé'akeye, ina etó'okopo Jesus ápeyea singu koeti pâum yoko pi'âti hôe.

39 Yane pahúkoane Jesus ho'uxó ho'uxo kó'iyea ivátahikea ne xanéhiko xapa uhé'ekoti kálíhunoe ngaráma.

40 Yane heú koéne ivátahikea ho'uxó ho'uxo koêti. Êno ho'úxovoku póhuti séndu, koane enómaka ho'úxovoku sinkoenta koêti.

⁴¹ Ina veyôa Jesus neko singu koeti pâum yóko'one pi'âti hôe, ina komômo vanúke ikoró'ixinovoti Itukó'oviti vo'ókuke ne nikokónoti. Yane ina hono'ékexoa ne pâum koane pôrekexea ne íhikauhiko. Koane íhikauhiko, pôrekexoamaka ne xanéhiko. Yane ínamaka hono'ékexoa Jesus ne pi'âti hôe xapákuke heú koeti xâne.

⁴² Uhá koéhiko níkea koane imátaxeovohiko.

⁴³ Ina itixópa íhikauhiko Jesus neko itátanehiko pâum yoko hôe haxâti, kopúhikopoikomaka nduse koeti sésta.

⁴⁴ Yoko singu koe mili hóyeno nikoâti neko pâum.

Koeku Jesus yóno inúkuke úne

Mt 14.22-33; Xu 6.15-21

⁴⁵ Koati ikénepoke nekôyo, pahúkopa Jesus ne íhikauhiko ivú'ixopea vatéke, koane inúxopinoa yonópotihiko Mbetâsaida poixô'oke neko mar, koêkuiko pahúkopea Jesus pihópea neko êno xâne.

⁴⁶ Pihopónehiko, ina pího ne Jesus oúke neko kali mopôi itukóponoti orásaum.

⁴⁷ Yaneko yotixóne, kukúkeke mar óvoheixoiko ne vatéke ivú'e neko íhikauhiko. Kene Jesus, óvaikone póhuxeovo xoko óvoheixoku.

⁴⁸ Noixoâne Jesus ne íhikauhiko kóxuna'ixeovo ívirikea vatékene, koane ákoyea píha tumúne vo'oku ihunóvoti, pihínoane. Yoko mâturukatane. Yonó koéne inúkuke úne ne Jesus kaha'âti anú'ukeahiko.

⁴⁹ Noixoâne íhikauhiko neko yonoti inúkuke úne, íkutixanehiko ipíkoti. Yane yaíkexonehiko.

⁵⁰ Koati konóko'iti noixoânehiko. Itea hara kíxovokoxoa Jesus:

—Aúhepeponenoe iséneu, undíneye, hákonoe píke
—kíxovokoxoane.

51 Ina evesé'uxopa Jesus kúveuke ne vatékena, yane xanepoâtinehiko. Má koépone neko xúnati ihunóvoti. Yúpíhova iyúpaxeova íhikauhiko.

52 Koáhati akó'otihiko imihé'akina isóneu ne po'i iyupánevoti ítuke Jesus kohiyákoa neko singu koeti pâum, vo'oku títiu kóyeyeahiko omíxone.

Jesus ya Njenezâre

Mt 14.34-36

53 Taru'úxoane neko mar, enepo simoné'ehiko poké'exa Njenezâre, ikâ'akoane ne vatéke xe'ókuke ne úne.

54 Koeku evésekeahiko, exó kixópononehiko Jesus ne xanéhiko.

55 Yane éhahikovo ya heú koeti ipuxóvokutihiko yaneko poké'e veyopónoati ne ka'aríneti, ixané kixoâti pouke ómeahiko xoko Jesus, koêkuti eyékoxeakuhiko óvea ne Jesus.

56 Koane koêkuti vékoku ne Jesus ya kálíhunoe ipuxóvokuti, koáne ya pitivókohiko, yoko xapa ko'óvokuti ya mêum, omínokono ka'aríneti ya none ovokúti, koane épemeokono Jesus yusíkea pohu sipohí kíxeokono heve ípovo. Yoko heú koeti sipóheati, unátipo.

7

Koyúhoa Jesus koêku ne hó'e jûdeuhiko

Mt 15.1-9

1 Ápe farízeu yoko éskiriba, enepohikone teyonéti hó'eke jûdeu ukeâti Njeruzálem pihôti xoko Jesus.

2 Yoko noíxoanehiko ápeyea íhikau Jesus níkôti ákoti haka kíxoku kipóvo'uxeovo po'ínuhiko jûdeu, kuteâti íhikaxoake hó'e.

³ Vo'oku enepohikone farîzeu yoko uhá koeti po'ínuhiko jûdeu, koati yuixóvoti íhikaxoake oxúnoekene, ákoinokehiko nîka ákotike kókoyuse íxa kipóvo'uxeovo inúxotike.

⁴ Koánemaka enepo ukopêa mérkaduke, ákomaka nîka ákotike itukâ ne nókone itúkea hó'eke motovâti kasása'ikopeovo. Êno po'ínuhiko koekúti kuteâti kókoyuse kíxea kipó'ikea énovope koane kóhokope êka yoko ihakúti ítuke havâva, [muhíkova ipéna].

⁵ Yane hara épemo'iko Jesus ne evo farîzeu yoko éskiriba:

—Na koeti ákoino itúka íhikeuhiko ne ihíkavoti kûreinovike voxúnoekene? Vo'oku níko koéhiko ákoti hakâ ne kixoku kipóvo'uxeovo úti ya hó'e úti.

⁶ Ina yumopâ Jesus:

—Koati tokopóvoti neko yuho porofeta Izâiya mekúke ve'ókukenoe, itínoe ikútixapovoti sasá'iti ya po'ínuhiko xâne. Ênomone neko yutoéti koêti:

“Enepora xanéhiko, pohu koyuhó kíxoá téyeonu, itea ako malíkanu isóneuhiko.

⁷ Koati hokohí kixónuti, íhíkaxotihiko ihíkavoti ainóvoti isoneú kíxone xâne” kôe. *Izáiya 29.13*

⁸ Ako itíkoake ne páhoenopi Itukó'oviti. Ainovó koe kixoku itúkeovo xâne yara kúveu mêum hekónoe — kíxoane.

⁹ Ina kixovókoxopamaka Jesus neko evo farîzeu yoko éskiriba:

—Koati yahúkotinoe ya kiríki ne ihíkavoti ukeâti xoko Itukó'oviti motovâti hekópi isoneú kixíneake ne ihíkavoti.

¹⁰ Vo'oku hara koêti yútoe Muíse, nókone xâne itúkea: “Tiyánoe yá'a yoko yêno” kôe. Ina

ko'e'íkomaka: “Konókoti ko'épekeokono ne vaheréxoti yuhó'ino há'a itukovo êno” koémaka.

¹¹ Itea hara ko'e íhikexinoe: Enepone tiûketi mani huvó'oxope há'a itukovo êno, motóva xâne koyúhoino há'a yoko êno itúkeovo Korôbaum, tiûketi poréxoke Itukó'oviti.

¹² Yane ákoneikopo okónokoa kátarakea há'a, áko'o itukovo êno.

¹³ Yane ákonemaka itúkokonoke ne emo'u Itukó'oviti vo'oku isoneú kixíneake ne íhíkavoti, enepone íhikexoke xanéhiko. Enómaka po'ínuhiko koekúti ítikenoe kuteâti —kíxovokoxoane Jesus.

*Úkeaku vahevokoti
Mt 15.10-20*

¹⁴ Ina ihaxíhikopamaka Jesus neko êno xâne. Hara kíxovokoxoa:

—Yakámokenonu uhá ketínoe maka yéxanenoé iséneunoa ra yûnzó:

¹⁵ Ako ápahuina koekúti urúkovoti xoko xâne motovâti ikópiti'ikea, itea enepone koekúti ipuhíkeati xokóyoke hainápo, énomone ikopíti'ikoa.

¹⁶ [Koêkuti kamoâti ra yûnzó, ivávaka] — kíxovokoxoane.

¹⁷ Pihopeâne Jesus ne xanéhiko, úrukopovo ovokútike. Yane épemo'ikoane íhikauhiko koeku íhokoake ne yuhómeku.

¹⁸ Ina kixovókoxoa Jesus:

—Ákonoekopomaka yéxa kixó'ekone? Ákoikopo yéxanoe ákoyea ápahuina koekúti urúkovoti xoko xâne motovâti ikópiti'ikea?

¹⁹ Vo'oku ako úrukapu isóneuke, itea okóvoike yónea ina ipuhíkopomaka —kíxovokoxoane.

Ya kuteâti koêku neko yuho Jesus, iyúseo isóneunoa ne uhá koeti kó'iyevoku nikokónoti motó'iyeva níkeokono.

²⁰ Ina kixovókokopaikomaka:

—Itea enepone ukeâti xoko xâne hainápo, énomoneoxo ikopíti'ikoa.

²¹ Vo'oku isóneuke xâne úkea ne váherehiko âha itúkea, kuteâti ikópiti'ikopeovo ya kapinehí kíxea xâne ákoti itukapu koati múxone yoko oméxea koane koépekea. Kúteanemaka ne aúpu'ikea yêno áko'o itukovo îma, kapíneti ákoti itukapu koati múxone.

²² Ina keno'ókomaka ne ixómoyea ipúpakinoa isóneu kahá'ayea îrikuxea, koane kahá'ayea váherexea ítukeino po'i xâne, koane semékekexea. Kúteanemaka koêku ne ákoyea sayá'ikapeapa ne váhere úhepune mûyo vo'oku kahá'ayea sêno, koánemaka ne poé'aino isóneu po'ínuhiko xâne vo'oku íyokeova ítukevo, yoko ikópiti'ikea iha po'ínuhiko xâne, koane kapáyasokopeovo, yoko po'inuhiko kixoku koésayu'ixea itúkeovo, kuteâti kixoku itúkeovo xâne ákoti isóneu.

²³ Heú koêti ra váhere itukeôvoti, aínovo ukeâti isóneuke xâne, yoko énomoneoxo ikopíti'ikoa — kíxovokoxoane.

Sêno ukeâti po'i poké'e

Mt 15.21-28

²⁴ Ipuhíkopeane Jesus neko óvoheixoku, pihóne ya poké'e xe'ókuke ne pitivókohiko koéhati Tîru [yoko Sîdom]. Simoáne, ápe ovokútiya úrukovoku. Ako akáha'a ápeyeya exoâti símea, itea ako oxéne ákoyea éxakana.

25 Yoko ápe sêno apêti ihíne ûroevo ndémoniu. Eyekóxoane sêno símeane Jesus, pihóne xokóyoke. Yane ipuyuké kó'iyeanne nonékuke.

26 Yoko haina jûdeu ne sêno, koati seno sirufinísea.

27 Ina epêmo Jesus kópuhikopinoa ndémoniu urúkeovati ihíne. Itea hara kíxoá Jesus:

—Konókoti imátaxeovo inúxotike xe'éxaxapa ne koati ko'óvokuti. Vo'oku ako yusíka véyeokono itátane pâum, nika xe'éxaxapa ne koati ko'óvokuti, ina parexákana ne kálahunoe tamúku.

28 Ina yumopâ neko sêno:

—Kaná'uteoxo Unaém. Itea enepone kálahunoe tamúku opékuke mêsa, níkoamaka ne íhone nika kalivónohiko.

29 Ina kixopâmaka Jesus:

—Vo'ókuke ra yiûho, ipúhikopeane ndémoniu ne ihine îti. Motóvane pihépi yóvokuke —kíxoane.

30 Yane pihópone neko sêno. Seopóne óvokuke, inú'ikopane ne ihíne tunukúxovoti ípeke. Yoko ipúhikopeane ndémoniu.

Unatípo neko hóyeno mókere ákotimaka panâpu koyúhoyea

31 Yane ipúhikopeane Jesus ne xe'o Tíru. Vekó koépo ya Sídom. Tarú'uxopamaka ne pok'é'e iháxoneti Yehí Koeti Pitivóko koeku yonópea ya Mar-na Ngalíleya.

32 Yane ápe xâne omotíhiko hóyeno mókere ákotimaka panâpu koyúhoyea xoko Jesus. Épemohiko Jesus ípihea vô'u tutíkuke ne hóyeno.

33 Yane ahikú kíxoá Jesus xoko ákoyeaku koati xâne, ina ipího vô'u kenókuke neko hóyeno. Yane

kaláka'ikomaka vô'u ya hô'o ina ipíhoa nenékuke ne hóyeno,

³⁴ Ínamaka komômo vanúke xaneâti ínayea ómixekovo koane “Efáta” kíxea. (Yoko “ímíhe'akapane” koêti neko emo'úti.)

³⁵ Énomone yanê'e, kamópone neko hóyeno. Ákone itopeâti nêne. Ponópovone koyúhoyea.

³⁶ Ina ixikó'okoa Jesus ne xanéhiko ákoyea okóyuhua ne koekúti. Itea koeku í'ixiko'o kíxoixea ákoyea okóyuhohiko, inamá'axone koyuhoâhiko.

³⁷ Enepohikone xâne eyekóxoati, yupíhova iyúpaxeova koane kó'iyeahiko:

—Imáko yupíhinovo unako ítuke! Ituko kamópea mókere, koane ítoa ponópea koyúhopea ne ákoti okoyúho —koénehiko.

8

Pí'ape kohíyako nika êno xâne ne Jesus

Mt 15.32-39

¹ Yaneko káxehiko ho'úxopinovomaka Jesus ne êne xâne. Yoko ako nikokónoti níkáhiko. Yane ina ihaxíhikoa Jesus ne íhikau, hara kíxovokoxoa:

² —Ngóseanane ra xanéhiko vo'oku ákone níkáhiko. Yoko mopó'apene káxe óvoheixohiko njokóyoke kó'oyene.

³ Enepo mbahukápahiko pihópea óvokuke ákoti níka, ikoróhikoatimo hímakati xenékuke. Yoko anéye xapákuke koati ákoti malíka úkeaku.

⁴ Ina kixôa íhikauhiko:

—Ná'ikopomo vínixoponea nikokónoti motovâti koímataxeahiko yara mêum ákoti apêti?

⁵ Ina kixovócoxopamaka Jesus:

—Ná'ikopo yé'aye pâum apêti yâyeke?

—Seti kôe —kíxoane íhikauhiko.

⁶ Yane pahúkoane Jesus ivátahikea poké'eke ne xanéhiko, ina veyôa ne seti koeti pâum, ina ikoró'ixovo xoko Itukó'oviti.

Yane honó'ekexoane, ina porekéroa ne íhikauhiko. Koane íhikauhiko, pôrekexoamaka neko xâne.

⁷ Ápemaka kali ye'á koeti kálahunoe hôe. Yane íkoro'ixinovamaka Jesus xoko Itukó'oviti ina pahukôa neko íhikauhiko pôrekexea ne xanéhiko.

⁸ Heú kôe neko xanéhiko níkea koane imátaxeovohiko. Ina itixópa íhikauhiko Jesus neko itátanehiko nikokónoti haxâti, kopúhikopoikomaka seti koeti sésta.

⁹ Yoko itóponomea koaturu koeti mili hóyeno yanekôyo. Yane ina pahukópa Jesus pihópea neko xanéhiko.

¹⁰ Kene Jesus yoko íhikauhiko, ivu'íxopo vatéke yonópoti poké'e koéhati Ndaumanúta.

Epêmo Jesus iyupánevoti ukeâti vanúke ne farizeuhiko

Mt 12.39; 16.1-4

¹¹ Ápehiko farîzeu, enepone teyonéti hó'eke jûdeu, yuhó'ixoponoti Jesus, oposí'okovati. Koati kaha'aínoatihiko pahúkeovo ya yumópope, épeminoake itúkea iyupánevoti hoénaxovope itúkeovo xoko Itukó'oviti úkea ne xunáko.

¹² Yupíhova ikótivexea Jesus isóneuke, xaneâti ínayea ómixekovo ina kôe:

—Na koeti épemino kahá'ayea noíxea iyupánevoti ra xanéhiko apêti yara káxehiko símokune ûti kó'oyene? Koati emo'úti ra yunzó'inopinoo: Ákomo ápahuina iyupánevoti noíxone índukeinoa —koéne.

13 Yane kurí kíxoanehiko Jesus. Ivú'ixopo vatéke, pihópoti poixô'oke neko mar.

Íhokoa Jesus kohiyákopeti ne kixoku itúkeovo farîzeu yoko Êrodi

Mt 16.5-12

14 Yoko notú koene okóvo ómea po'i pâum ne íhikauhiko Jesus. Pohu poéha koxe'u pâum vatékenake, koékune, ako po'ínu.

15 Ina ihíkaxoa Jesus ne íhikau, hara kíxovokoxoa:
—Neíxapunoe, yokóhiyanavao ne kutí koeti kohiyákopeti pâum, ánahixope farîzeuhiko yoko Êrodi — kíxovokoxoane.

16 Yane turíxovone yúho'ixeekoko ne íhikau Jesus vo'ókuke ne yúho. Hara kixókoko:

—Koatímea vo'oku ákoyea pâum vómone kó'inoneye yúho —kixókokohiko.

17 Yoko exó kíxea Jesus koêku ne isóneuhiko. Huk-inóvoti kíxovokoxea:

—Na koeti ixómoino yího'ixokoko vo'oku ákoyea pâum yómonenoe? Ávonoe yéxina iséneu? Koane âvomaka yéxanoe koêku ne yúnzo? Imáko tiú'ino iséneuno!

18 Ápe yúke itea ako koati ínixi. Ápemaka kîno itea ako koati kémi. Ákonenoe puyákanapa yokóvo

19 yé'akeye sésta puhí koeti itátane haxa nikokónoti ítixeponenoe, enepo nzono'ékexoa neko singu koeti pâum xapa singu koeti mili xâne?

Ina kixoáhiko:

—Nduse kôe.

20 Ina kixovócoxopamaka Jesus:

—Kúteanemaka koêku nzono'ékexoa neko seti koeti pâum xapákuke neko koaturu koeti mili xâne,

námaka yé'aye sésta kepúhiupo yane itátane haxa nikokónoti?

Ina yumopâhiko:

—Seti kôe

²¹ Ina kixovókoxopamaka Jesus:

—Kóyeane mea âvoyea yéxinanoe iséneu? —koéne.

Koitóva Jesus ne komítiti íhae Mbetâsaida

²² Yane simónehiko ya Mbetâsaida, kali ipuxóvokuti. Ina apê xâne omoti hóyeno komítiti xoko Jesus, epemoâtihiko ípihea vô'u tutíkuke neko komítiti.

²³ Yane namú kixeane Jesus vô'u ne hóyeno hirikôa meúkeke yane ipuxóvokuti, ina ipiho hô'o ukékuke ne hóyeno koane ípiheamaka vô'u tutíkuke. Yane hara kíxoá:

—Ápe koêkuti ínixene?

²⁴ Ina komomâ hóyeno koane turíxeovone ínixopea. Hara kôe:

—Íninjo xanéhiko yonôti, itea kutí kó'inonu xuve tikóti —kíxoane.

²⁵ Ina ipíhopamaka Jesus ne vô'u ukékuke neko hóyeno. Yane turíxovone unátipea ínixopea. Koati unatípotine, koane ínixopea uhá koêti.

²⁶ Ina pahukôa Jesus ponó koépea óvokuke ákoti vekapâ ne ipuxóvokuti.

Koyuhôa Pêturu itúkeovo páhoe Itukó'oviti koíteovovi ne Jesus

Mt 16.13-20; Lk 9.18-21

²⁷ Yane pihóne Jesus yoko íhikauhiko xapa kálahunoe ipuxóvokuti ovoti xe'o Sezâreya, enepone pitivóko óvoku Filípi pahúkea. Ya xenékuke, hara kixovokoxoa Jesus ne íhikauhiko:

—Kutimea íkutixanu ra xanéhiko?

²⁸ Ina yumopâ íhikauhiko:

—Ápe koyúhoti itíkivo Xuaum Mbátita iyukópovone. Kene po'ínuhiko, koyúhoa itíkivo Íliya iyukópovone. Kane po'ínuhiko koyúhoa itíkivo porófeta koyúhoti emo'u Itukó'oviti mekúke iyukópovone —kíxoane.

²⁹ —Kene itínoe, kuti keyúho indúkeova?

Ina kixôa Pêturu:

—Iti Mésiya, enepone páhoe Itukó'oviti koíteovo xâne —kíxoane.

³⁰ Ina ixikó'okoahiko Jesus ákoyea xâne koyúhoinoake nê'e.

Koyuhôa Jesus ivókeovomo yoko ukópeamo xapa ivokóvoti

Mt 16.21-23; Lk 9.22

³¹ Ina turixóvo íhikaxea Jesus ne íhikauhiko. Hara kíxovokoxoa:

—Konókotimo yupíheovo ngoítoponeovo kotíveti, undi íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne. Ákomo akútiponu ne tutíhiko viyéno jûdeu, koánemaka ne payásotihiko sasedóti inuxínoti xanena úti hó'eke, yóko'o ne íhíkaxotihiko yútoe Muíse, enepohikone éskiriba. Koepékonutihikomo itea ya mopó'apeke káxe ikéne, enjepúkopotinemo ungópea xapa ivokóvoti —kíxovokoxoane.

³² Koati kouhápu'ikinoati Jesus kixókonokumo. Yane ahikú kíxoane Pêturu, ina kixôa ákoyea yusíka kó'iyeaneye kuteâti koêku ne yúho.

³³ Ina inonéxinova Jesus ne íhikauhiko koane sayá'ikea Pêturu. Hara kíxoa:

—Yahíkuxipunu Satanaé! Vo'oku haina ukeâti xoko Itukó'oviti ne iséneu, itea koati kuteâti kixoku ko'ísonu yea xâne yara kúveu mêum —kíxoane.

Nókone kó'iyea ne hokoti Jesus

Mt 16.24-28; Lk 9.23-27

³⁴ Yane ítaikoane Jesus neko êno xâne koánemaka ne íhikauhiko ahí'okeovaxo ina kixovókoaxo:

—Enepone kahá'ati hókeonu, ako yusíka yuíxeovo kóuhepekea kóyeku yara kúveu mêum. Konókoti hókeonu ya usó koyêti ínónexinovo tiú'iti koekúti, kuteâti koeku xâne koinópoti kurúhuna iyonókonone xoko kurúhuxokonoku. Yane kená'akane ingéneke.

³⁵ Vo'oku enepone xâne yuixóvoti kóuhepekea kóyeku yara kúveu mêum, evókoatimo ne mani unako koépoku xoko Itukó'oviti. Itea enepone xâne usó koyêti évokea úhepeko kóyeku yara kúveu mêum vo'ónguke epó'oxo vo'ókuke ne inámati íhíkavoti yúnzo, énomonemo unatí koépoku xoko Itukó'oviti.

³⁶ Kutí'ikopo ítópoino xâne usó kó'iyea apeínoati yara kúveu mêum itea evókoti mani unako koépoku xoko Itukó'oviti?

³⁷ Ápeikopomea koekúti yara kúveu mêum motovâti ko'ésa'iyea mani unako koépoku xoko Itukó'oviti?

³⁸ Yoko koêkuti teinónuti koane teinoâti ra emó'um nonékuke xâne kûrivokoevo ákoti opoéha isóneu ikéneke Itukó'oviti, enepohikone vaheréxotimaka kíoxku itúkeovo, simóvotimo káxe ndeínoakumo, undi íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne. Koati énomonemakamo ngíxoaneyehiko yaneko káxe ngayukápapu enepo naixápakananemaka indúkeovo hána'iti ihayú'iuti kuteâti koeku

Itukó'oviti Nzá'a, koêkumaka xanépeonuhiko sasá'iti ánju, enepone ovóxehiko Itukó'oviti ukeâti vanúke —kíxovokoxoane.

9

¹ Ina kixovókokopaikomaka Jesus:

—Koati emo'úti ra yunzó'inopinoe: Anéye xepákukenoe ávotimo ivakápu koeku ávoyea naixa xunákomo natíxea Itukó'oviti xapa xâne.

*Ipokóvo koeku Jesus nonékuke evo Pêturu
Mt 17.1-8; Lk 9.28-36*

² Sei koe káxe ikénepo, xánae Jesus ne Pêturu, Teâku yoko Xuâum oúke koati hána'iti mopô. Aínovonehiko, ako po'i xâne kapákuke, ina ipokóvo koêku ne Jesus nonékukehiko.

³ Enepone ípovo Jesus ú'uhahi kóyene koane hóhopu-hóhopu kóyene. Ako kipóheoti yara kúveu mêum iotâti kohópu'ikea ne kipóhiu kuteâti hopú'iyea neko ípovo.

⁴ Yane apé kó'inoane Îliya yoko Muíse, enepohikone koyúhoti emo'u Itukó'oviti mekúke yuhó'ixotihiko Jesus.

⁵ Ina kôe ne Pêturu:

—Ihikaxotí, koati únati vápeyeya yâye. Poéhane vitúkinopinoe hú koêti mopo'âti kálahunoe péti. Poéhamo ítike, koane poéhamo ítuke Muíse koane poéhamo ítuke Îliya.

⁶ Itea mayane koyuhohí koêti ne Pêturu. Akó'oti koati éxea mani yúho vo'oku yupíheovohiko píkea.

⁷ Yane apé koene kapási rama'úxoatihiko koane emo'úti inu'íxoati xapákuke ne kapási. Hara kôe:

—Énomone Nje'éxa râ'a ákoti omotóva ongóvo. Yakámokenoyinoe yúho —koéne.

⁸ Ina noiméxo ne íhikau Jesus xêrerekuke itea áko'oponehiko ne po'i noíxonemeku. Poéhapoane Jesus noíxo.

Yuho Jesus koeku Íliya

Mt 17.9-13

⁹ Koeku ukópea oukeke ne hána'iti mopô, hara kíxoa Jesus ixíko'okeahiko ne íhikauhiko:

—Hákoxovo keyuhoánoe ne neíxone njokóyoke, imókonemo simapúne káxe enjépukepeakumo ungópea xapa ivokóvoti, undi íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne —kíxoanehiko.

¹⁰ Koáne, itúkoahiko neko yuhó'inoe Jesus. Ako okóyuhoahiko, itea yúho'ixopokoko kaha'áti éxea kixó'ekone ne yuho Jesus, enepone “enjépukepeakumo ungópea xapa ivokóvoti” koêti.

¹¹ Ina kixohíko Jesus neko íhikau:

—Ná'ikopo koeti koyúhoinoa ihíkaxoti yútoe Muíse, enepohikone éskiriba, kónokea itúkeovo Íliya inuxómo símea?

¹² Ina yumopâ Jesus:

—Kaná'uteoxo símea ne Íliya inúxotike kóyuseyea uhá koêti. Itea na kó'inoaye iséneu ne emo'u Itukó'oviti koyúhoinoake kónokea enó'iyeamo koítoponeovo kotívoti ne íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne koane yupíheovomo púveovokono?

¹³ Koati ngixópitinoe símeane ne Íliya, epó'oxo itúkoa xanéhiko uhá koêti ne âha kíxea kuteâtimaka

koeku yutóxeovo emó'uke Itukó'oviti mekúke — kixovokoxoane Jesus.*

Koitóva Jesus ne homoêhou úroevo ndémoniu

Mt 17.14-21; Lk 9.37-43

¹⁴ Ya koeku káyukopeovohiko evo Jesus xapákuke neko po'ínuhiko íhikau, noíxonehiko koâti ákoti yu-maxápu xâne yakuku-yakukú kixeâti ne íhikauhiko ixómoti yumopókoko, koánemaka ne éskiribahiko, enepone ihíkaxoti yútoe Muíse.

¹⁵ Noixóne Jesus neko êno xâne, iyúpaxovohiko ina ehahíkinova yúhoikoponea.

¹⁶ Yane hara kíxoá Jesus ne éskiribahiko:

—Na koeti ixómoino yimópokokonoe? —kíxoane.

¹⁷ Yane apé koéne kixoti Jesus xapákuke neko êno xâne:

—Ihíkaxotí, omândi ne nje'éxa xikóyoke. Ako okóyuhu vo'oku urúkovati ndémoniu.

¹⁸ Koêkuti óvoku enepo komohêa ndémoniu, íkorokoa poké'eke. Yane puvahíxotine pâho koane ínayea ngarútutukexo ôe koane muyá'iyea koxé'u. Émbemoane ne íhikeuhiko kópuhikopea itea ako íta.

¹⁹ Ina kôe ne Jesus:

—Imáko itúkinovo tiú'iti kutípea ra xanéhiko yara káxehiko kó'oyene! Ná'ikopomeamo nzunóko óvonzeixea xepákukenoe? Ná'ikopomeamo nzuhóko índea ákoyeanoe yakútiponu? Yámane yâkeneye ne homoêhou —kíxoane.

²⁰ Ina omâhiko xoko Jesus. Ehá'axo noixo Jesus neko homoêhou, ako íyuhixa ndémoniu koyúyu'okea.

* **9:13** Enepone “Íliya” koêti, yokómoma xoko Máteu 17.11-13 xoko koyúhovoku itúkeovo Xuaum Mbátita kixó'eko ne Íliya koêti.

Yane íkorokovone neko homoêhou poké'eke koane kohókororokexoevo poké'eke koane puváhixea páho.

²¹ Ina kixôa Jesus há'a ne homoêhou:

—Na yé'aneye xoénae koéneye ra xi'íxa?

Ina yumopâ neko hóyeno:

—Ukeátine kalihâ'iko.

²² Enóne kûriukeyea yúku koane kûrino'ekaa úne kaha'âti koépekea. Itea enepo itêa keítivoa, yokóseanavi, hivá'axavi —kíxoane.

²³ Ina kixôa Jesus:

—Yépemonuikomaka índea ngoíteova? Enepone xâne kuvovónuti, uhauhá kôe kousookinokonoa —kíxoane.

²⁴ Yane kóhonokone emó'u ne ha'a homoêhou. Hara kíxoá:

—Nguvónopi, itea kirí'uxinanu ngúveovoepexo —kíxoane.

²⁵ Noixoâne Jesus éhahikeovo ne xanéhiko xokóyoke, sayá'ikoa ne ndémoniu. Hara kíxoá:

—Iti ndémoniu mokeréxoti xâne konaé ákoti ikayúhaxa, mbahúkopi ipíhikopi ra homoêhou, koane hákone keyukópinova —kíxoane.

²⁶ Ina vaûko ne ndémoniu xaneâti koati xúnati koyúyu'okea ne homoêhou koeku ipúhikopea. Yane kutí koéne ivokóvotine ne homoêhou ipuhíkopeane ne ndémoniu. Énomone enó'ino xâne “ivókovone nê'e” kixoaâti.

²⁷ Itea namú kíxeane vô'u Jesus huvo'óxoá exépukopea. Yane exépukopone ne homoêhou.

²⁸ Ikénepoke, enepo urúkopovone ovokútike ne evo Jesus, yoko ainóvotinehiko, hara kíxoá íhikauhiko:

—Námea koeti ákoino víta kópuhikopea úti ne ndémoniu?

29 Ina yumopâ Jesus:

—Enepora kó'iyevoku ndémoniu, ako kopúhikopati ákoti itukapu ya orásaum [yoko jejuá kó'iyea] —kíxovokoxoane.

Koyuhópamaka Jesus ivókeovomo yoko exépukopeamo

Mt 17.22-23; Lk 9.43-45

30 Ina ukopóno ne evo Jesus. Ngalíleyake vekópo, itea akó'oti akahá'a Jesus éxeokono óvoheixoku

31 vo'oku kahá'ayea íhikaxeako íhikauhiko. Yane hara kíxovokoxoane:

—Nguri'ókokonotinemo xunako xanéhiko, undi íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne, yane ínamo kaepékanuhiko, itea mopó'apeke káxe ikénepo, enjepúkopotinemo ungópea xapa ivokóvoti — kíxovokoxoane.

32 Itea ako éxina isóneu íhikauhiko Jesus neko yúho koane píkoahiko épemo'ikea.

Kixoku itúkeovo ne ínixone Itukó'oviti itúkeovo koati payásoti

Mt 18.1-5; Lk 9.46-48

33 Ina seopâmaka evo Jesus ne pítivokona Kafanáum. Koeku seópea óvokuke ina kixovókoaxa Jesus ne íhikauhiko:

—Na koeti yimópinokokonoe xenékuke?

34 Itea ako yumápahiko, yunukú koénehiko vo'oku kahá'ayea éxea itukóvotiye ne koati payásoti xapákuke yumópinokokoke xenékuke.

35 Yane ivátakone Jesus koane iháxihikea ne nduse koeti íhikau ahí'okeovaxo, ina kixovókoaxa:

—Enepone kahá'ati itúkeovo koati payásoti ya uhá koêti, konókoti ikálihuxopeovo yoko itúkeovo ovoxe uhá koêti —kíxovokoxoane.

³⁶ Yane ina hiriko kalivôno ne Jesus nonékukehiko koáne nú'uxea koeku kó'iyea:

³⁷ —Itukovo apêti kalivôno kuteâti ra kalivôno yâye njokóyoke, koêkuti itukínoati únati vo'ónguke, undímaka kixóneye. Yoko koêkuti ikxónutineye, haina ûndi kixóneye itea enepone Pahukónuti yara kúevu mêum kixóneye —kíxovokoxoane.

Ako omótova ápeyea xâne púvone úti

Lk 9.49-50

³⁸ Ina kixôa Xuâum:

—Ihikaxotí, ápe hóyeno noíxone úti kopúhikopoti ndémoniu ya ihéke, itea sayá'ikoa úti vo'oku ákoyea itúkapu xáneheixone úti.

³⁹ Ina kixôa Jesus:

—Hákonoeni seya'ikoa, vo'oku ako xâne itúkoti iyupánevoti ya inzáke koyúhotimo ákoyea aúnanđi ikénepoke.

⁴⁰ Enepone xâne ákoti akapá'avi, koati huvo'óxoviti nê'e.

⁴¹ Koati emo'úti ra yunzó'inopinoe: Enepone xâne porexópitinoe enovópeti puhí koeti úne ya inzáke vo'oku itíkivo hokónuti, ákomo kalíhuina évokea námoepo xoko Itukó'oviti vo'ókuke —kíxovokoxoane Jesus.

Koímaiti pôreu ne váhere kixovókuti

Mt 18.6-9; Lk 17.1-2

⁴² Ina kixovókokopamaka Jesus:

—Enepo áva xâne vaheréxoti ítuke, itávokinoke hókeonu ne póhuti xapákuke ra kálíhunoe kutipónuti, yusikóneni iká'akeokono êno pú'iti

mopôî anúkuke tumúneke koésayu'ixea isóneu po'i xâne, ínani kuriná'ekakana úneke ya mar maka hákone koesáyu'ixea isóneu.

⁴³ Enepo itukapu veô'u váherexino ítike, yusikóneni titúki motovâti ákoyea váherexa ítike. Mani unatíne ákoyea poixo'o veô'u yenópi vanúke, yaneko usokó kó'iyea veô'u itea yenópoti ipihóponovokutike xapa yúku ákotinemo ípukeovoku, [

⁴⁴ óvokumaka kanêti ixómoti níko muyôti yoko yúku ákotinemo ípukeovoku.]

⁴⁵ Koáne, enepo itukapu hîvi váherexino ítike yusikóneni titúki motovâti ákoyea váherexa ítike. Unatíne ákoyea poixo'o hîvi yenópi vanúke yaneko usokó kó'iyea hîvi itea kirikópokonoti ipihóponovokutike, [

⁴⁶ óvoku kanêti ixómoti níko muyôti yoko yúku ákotinemo ípukeovoku.]

⁴⁷ Enepomaka itukapu yûke váherexino ítike, yusikóneni meréki, motovâti ákoyea váherexa ítike. Unatíne yenópi natíxokuke Itukó'oviti ya vanúke ákoti poixo'o yûke, yaneko usokó kó'iyea yûke itea kirikópokonoti ipihóponovokutike,

⁴⁸ óvoku kanêti ixómoti níko muyôti yoko yúku ákotinemo ípukeovoku —kíxovokoane Jesus exókoatihiko kónokea ákoyea íyuhixapapu sayá'ikopeovahiko ne váhere ítuke.

⁴⁹ Ina kixovókokoxopaikomaka Jesus:

—Vo'oku uhá ketínoe, konókoti víki tiú'itike koekúti kuteâti koeku tiveko yúku, maka itíkapune kuteâti únati ánahi níkokónoti kuteâti koeku yúki.

⁵⁰ Koati únati koekúti ne yúki itea enepo auké'e taú'iko, ákone oxéne aúkopinokono taú'iko. Hane

yákoeneye kuteâti koeku koâti únati yúki kouhékoti xánena, koane aúhepeinokokomaka iséneu ákoti yakapákaka —kíxovokoxoane Jesus.

10

Koeku kuríkoti yêno
Mt 19.1-12; Lk 16.18

¹ Úkeane pího ne Jesus ya Njúdeya poixô'oke húveona Njórdaum. Ho'úxopinovamaka êne xâne. Yane íhikaxoanemaka Jesus kuteâti kixoku itúkeovo ho'uxínova êno xâne.

² Ina ahi'ókovomaka Jesus ne farízeuhiko, enepone yuixóvoti hókea yútoe Muíse, koane épemo'ikeahiko, kaha'aînoati pahúkeovo ya yumópope. Hara kíxoahiko:

—Motóva kuríkea yêno ne hóyeno?

³ Ina yumopâ Jesus:

—Ná'ikopo kó'eye páhoe Muíse itúkeokono ya yútoeke?

⁴ Ina yumopâhiko:

—Poréxoa Muíse ápeyea koyuhópeti kotuyôpoti íha itúkeovo koyenókokotihiko motovâti kuríkea yêno ne hóyeno —kíxoanehiko.

⁵ Ina kixovócoxopamaka Jesus:

—Yutóxinoake Muíse nê'e vo'oku tiú'ikonoe yomíxone.

⁶ Itea inâ apê ra mêum, itúkoa Itukó'oviti ne pi'âti, hóyeno yoko sêno.

⁷ Énomone kuríkino há'a yoko êno ne koyénoti [motovâti komúxoneyea yêno].

⁸ Yane koati póhupotine ne pi'âti. Ákonemo apí'a. Koati póhupotine.

⁹ Koeku koyúhoyea Itukó'oviti poéhapeane ne pi'âti, ako yusíka ápeyea xâne haxakópati — kixovokoxoane Jesus.

¹⁰ Koeku seópeahiko óvokuke, épemo'ikopo Jesus ne íhikauhiko koêku ne yuhómeku.

¹¹ Ina kixovókoxxoa Jesus:

—Enepone kuríkoti yêno ina okoyénopomaka po'i sêno, ya xoko Itukó'oviti koati aupú'ikoati ne inúxoti yêno.

¹² Kúteanemaka xoko sêno kuríkoti îma, enepo oko'ímapo po'i hóyeno, ya xoko Itukó'oviti koati aupú'ikoati ne inúxoti îma —kixovokoxoane Jesus.

Epemínoa Jesus ne kalivónohiko unako koêku xoko Itukó'oviti

Mt 19.13-15; Lk 18.15-17

¹³ Yane ápe xâne omotíhiko kalivôno xoko Jesus motovâti ípihea vô'u tutíkuke, itea sayá'ikoa íhikauhiko Jesus.

¹⁴ Noixoâne Jesus, yupíhova ákoyea aúhepe isóneunoa. Hara kixovokoxo íhikau:

—Síkeane kenó'okea ne kálíhunoe kalivôno njokóyoke. Hako seya'ikoa, vo'oku kuteâti koeku usó kóyeyea kenó'okinonu râ'a, énomonemaka kónoko kó'iyeaneye ne xâne yonópoti natíxokuke Itukó'oviti.

¹⁵ Koati emo'úti ra yunzó'inopinoe: Enepone ákoti akahá'a íkutipasikeovo kalivôno ya usó kóyeyea kenó'okinonu, ákomo kalíhuina yonópea natíxokuke Itukó'oviti vanúkeke —kixovokoxoane.

¹⁶ Ina namukoâhiko Jesus neko kalivónohiko, koane ípihea vô'u tutíkuke epemínoati unako koêku xoko Itukó'oviti.

*Inámatiko hóyeno iríku**Mt 19.16-30; Lk 18.18-30; 1 Tm 6.6-10; Tk 5.1*

17 Koeku ukóponea ne evo Jesus apé koene hóyeno ehakínovati. Ipuyüké koéne nonékuke Jesus ina kixôa:

—Ihikaxotí, iti koati únati. Kutimea ngónoko indúkea motovâti ómbea xoko Itukó'oviti ákotinemo hunókoku?

18 Ina kixôa Jesus:

—Yéxoakopomea kixó'ekone yiûho keyuhónumeke indúkeovo únati? Vo'oku ako po'i únati ákoti itukapu Itukó'oviti.

19 Yéxo ne páhoenokono xâne itúkea yútoeke Muíse, enepone koêti: “Hako kepéko. Hako yaupú'iko po'i xâne kepiné'iyiti yêno. Hako yomêxo. Hákomaka itikóheo koeku po'i xâne. Hako simikíkixino po'i xâne, yoko tiya yá'a koane yêno” koêti —kíxoane Jesus.

20 Ina kôe ne hóyeno:

—Ihikaxotí, heú ngíxo indúkea nê'e ukeátine ngalivónoxoiko —koéne.

21 Yane pono-ponó kixínoane úke Jesus xaneâti ákoyea omótovoa okóvo, ina kixôa:

—Poéhaiko koekúti nékone itíki. Yakávaneponea uhá koêti ne apeínopiti, ina perekéxa xâne ákoti apeínoati ne ésa'i. Yane apêtimo apeínopiti vanúkeke, ina kina'áka ingéneke hékinu —kíxoane.

22 Itea ako aúhepea isóneunoa neko yuhó'inokono. Yupihovó kôe isóne'ekeovo koeku pihópea kama'âti neko êno apeínoati.

23 Ina komomâhiko Jesus ne íhikauhiko koane kíxovokoxea:

—Imáko itúkinovo tiú'iti yonópea natíxokuke Itukó'oviti vanúkeke ne xâne iríku —kíxovokoxoane

²⁴ Iyúpaxeova íhikauhiko neko yûho. Yane káyukopinomaka Jesus kíxovokoxea:

—Itínoe kutí ngíxone nje'éxaxapa, koati tiú'itimo yonópea natíxokuke Itukó'oviti vanúkeke ne xâne [kuvóvoti ênoti apeínoati].

²⁵ Ako'óneni oríko vékea kámelu xoko kali ihínone tópe uhe'ókopeti, yane yonópea natíxokuke Itukó'oviti vanúkeke ne xâne iríku —kíxovokoxoane.

²⁶ Yupihovó koéneoxo iyúpaxeova íhikauhiko ne yuho Jesus koane kíxeokoko:

—Kutí'ikopomeamo motovâ itúkeovo koítovone Itukó'oviti koane yonópea xokóyoke? —kixókokone.

²⁷ Yane pono-ponó kixínoane ûke Jesus koane kíxovokoxea:

—Enepone ínixone xâne itúkeovo yupihóvoti tiú'iko, ako átiu'i xoko Itukó'oviti, vo'oku ako ápahuina koekúti ákoti itâ itúkea ne Itukó'oviti.

²⁸ Ina kixôa Pêteru:

—Kurí kíxoa ûti ne uhá koeti koekúti koeku hókeopi ûti.

²⁹ Ina yumopâ Jesus:

—Koati emo'úti ra yunzó'inopinoe: Ako ápahuina xâne ákoti okotíxo ítukevo vo'ónguke koane vo'ókuke ra inámati ihíkavoti ínzikaxone ákotimo námoepo vo'ókuke. Enepone ákoti okotíxo óvoku, po'ínuhiko, êno, há'a, xe'éxaxapa, áko'o itukovo poké'exa,

³⁰ yupihóvatimo kurí'uxeovo yara koeku kó'oyene kuteâti ne koekúti ákoti okotíxoa vo'ónguke. Énomone kuteâti óvoku, po'ínuhiko, êno, xe'éxaxapa, koane poké'exa. Poéhapoamo séndu anú'ukeamo námoepo yane póhutihiko koekúti ákoti okotíxoa,

koane apêtimakamo kotíveti koekúti vékoku. Yoko káxehiko keno'ókoti, yonópotimo xoko Itukó'oviti ákotinemo hunókoku.

³¹ Itea enómo xâne teyonéti koeku kó'oyene, okópotimo ikenétike. Kene ne ákoti apayáso ovoti ikenétike kó'oyene, énomonemo itukóvoxo koati teyonéti —kíxovokoxoane Jesus.

Koyuhópamaka Jesus ivókeovomo koane exépukepeamo

Mt 20.17-19; Lk 18.31-34

³² Koeku yóneahiko Njeruzálem, inuxó kôe ne Jesus tumúneke ne íhikauhiko. Koati iyupáxovati íhikauhiko. Kene ne po'ínuhiko xâne hokotímaka Jesus, pikóhiko. Ina ahikúxoá Jesus ne íhikauhiko yane po'ínuhiko xâne. Yane turíxovone kaúhapu'ikinoa ne kíxókonokumo. Hara kíxovokoxoa:

³³ —Kó'oyene Njeruzálem vonóne, yoko nguri'ókokonoatinemo ne tutíhiko sasedóti inuxínoti viyénoxapa hó'eke, koáne ne éskiriba, enepohikone ihíkaxoti yútoe Muíse. Koati ngixókonokunemo, undi íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne, ínamo pahukáhiko ngoépekeokono, ínamakamo kuri'ákanu xâne ákotihiko itukapu viyénoxapa jûdeu éxoti koeku poké'exa úti.

³⁴ Yane koemóke'enutihikomo, apurú'okonutihikomo, koane yehépóke'exonutihikomakamo, ínamo kaepékanu itea mopó'apeke káxe, enjepúkopotimo ungópea xapa ivokóvoti — kíxovokoxoane Jesus.

Épemone Teâku yoko Xuâum
Mt 20.20-28

³⁵ Yane ahí'okovone Jesus ne Teâku yoko Xuâum, enepone xé'ahiko Nzebêdeu. Hara kixóhiko Jesus:

—Ihikaxotí, mani kaha'âti úti peréxivi ne vépempopike kó'oyene.

³⁶ Ina kixôa Jesus:

—Kuti kehá'a indúkinopi?

³⁷ Ina yumopâhiko:

—Enepomo itikápapune hána'iti ihayú'iuti nâti xoko netíxoku, peréxavimo vivátakea xîririkuke payásoyea úti, póhuti yéxopeke, koane po'ínu lepékuke.

³⁸ Ina kixôa Jesus:

—Ákonoe yéxa koêku ne yépemonuke. Iteâtikopomo víki ne êno kotíveti koekúti véngokuikomo? Iteâtikopomakamo ne êno kotíveti koekúti enepo yána youúkeke kuteâti ngixókonokumo?

³⁹ —Êm, vitoâtimo —koénehiko.

Yane hara kíxoa Jesus:

—Vikoâteoxomo kuteâti ne véngokumo, koane youúkekemakamo yóno ne êno kotíveti koekúti kuteâti ngixókonokumo.

⁴⁰ Itea enepone ivétaki énjopeke yoko lombékuke, haina ûndi noivókokoxoa ivatákoatimo, itea hanemo ivátakopa xâne, kousokinovokene —kíxoane Jesus.

⁴¹ Yane ímaikinovo Teâku yoko Xuâum neko po'ínuhiko yehí koeti íhikau Jesus kameánehiko ne épemone.

⁴² Ina ihaxíhikoa Jesus ne íhikauhiko ahí'okeovaxo. Hara kíxovokoxoa:

—Yéxoaneno itúkeovo xâne inixókonoti itúkeovo payásoti pahukô xapa xâne. Koati natínahiko exêa koêku.

43 Itea xepákukeno, ako ákoeneye, koati pó'iti koêku. Koêkuti kahá'ati itúkeovo payásoti xepákuke, konókoti usó kóyeyea itúkeovo yovóxeno.

44 Koane koêkuti kahá'ati itúkeovo koati teyonéti ya uhá koeti xepákuke, konókoti itúkeovo ovóxe ne uhá koeti po'ínuhiko.

45 Vo'oku hainámaka nzimínoti enó'iyea ovónje kouhépekoti ngóyeku, itea nzimínoti indúkeovo ovoxéti yoko ivóngeovo motovâti enó'iyea xâne ngoítovone, undi íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne —kíxovokoxoane Jesus.

Koitóva Jesus ne komítiti íhae Njeríko

Mt 20.29-34; Lk 18.35-43

46 Ina pího ne Jesus yoko íhikauhiko ya pitivóko koéhati Njeríko. Ipuhíkopeanehiko ne pitivóko, koánemaka êno xâne hokó'ixoati, ápe komítiti koéhati Mbatímeu, xé'a Tímeu, vatá koyêti xe'ókuke xêne ixómoti epêmo.

47 Kamoáne nê'e itúkeovo Jesus íhae Nazâre hunonêa, turíxovone vaúkea. Hara koe yûho vaúkea: —Jesus, ámoripono Ndávi, yokóseanatu! —koéne.

48 Êno xâne saya'íkoati, pahukoâti kóyunukeovo, itea inamá'axone kohonóko emó'u kó'iyea:

—Iti ámoripono Ndávi, yokóseanatu! —kóyene.

49 Yane xe'ó kó'inoane Jesus, ina pahukôa iháxikeovo.

Ina pího ihaxíkoponoati neko komítiti. Hara kixóponoa:

—Aúhepepone iséneu. Yexépuka vo'oku iháxikopine —kíxoane.

50 Yane xépu koéne neko komítiti, koane kurí kíxea kápana koeku píhea xoko Jesus.

51 Ina kixôa Jesus:

—Kuti kehá'a indúkinopea?

—Ihikaxotí, ngahá'ati íninjopea.

52 Ina kixôa Jesus:

—Motóvane pihépi. Itévone vo'oku kívivonu — kixoane.

Énomone yaneko ôra, ínixopone, yane pihóne ikéneke Jesus.

11

Ihayú'ikokono Jesus urúkovo ya Njeruzálem

Mt 21.1-11; Lk 19.28-40; Xu 12.12-19

¹ Ye'éxoane evo Jesus ne Njeruzálem, koáne ne ipuxóvokuti koéhati Mbetefâje yoko Mbétanea xêrerekuke kali mopôî iháxoneti Olívera, pahúkoane Jesus ne pi'âti íhikau inúxea tumúneke

² koane kixeahiko:

—Pihénenoe yane kali ipuxóvokuti timúneke. Ehá'axomo símeaya, inixéponotinoemo xe'exa njuméntu ika'ó koyêti, âvoti ivú'ixeekonoku. Yane kixeanoemo ne iká'o, ínamo yamapâ yâkeneye.

³ Enepomo áva xâne epemó'ikopiti itíkoake, haramo íxea: “Konokoâtiko Vúnae râ'a, itea kó'oyenemo pahukópinopeatimo” íxeamo —kixoane Jesus.

⁴ Úkeane pihohíko. Yane ínixoponoane ne xe'exa njuméntu ika'ó koyêti xêrerekuke pahapéti nonékuke ovokúti. Yane kúxeoponoane.

⁵ Yoko xapákuke ne xâne noixoâti, ápe kixoâtihiko:

—Kuti itíkoanoe ne xe'exa juméntu kixeinoake?

⁶ Ina yumopâhiko kuteâti páhoenoa Jesus koyúhoyea. Yane síkoanehiko omópea.

7 Omopânehiko neko xe'exa njuméntu, ina ramaké'exoa ya kápana, yane ivú'ixoane Jesus.

8 Êno xâne ikapákinoati kápana xenékuke, koane enómaka ipíhinoati tuti exáte oxéneke, tétoehiko ya mêum, kouhé'ekinoati vékoku.

9 Eneponeko êno xâne tumúneke koane ikéneke, aínovo kohonókoti yûho vaúkexea:

—Koati hána'iti ihayú'iuti rakéne. Viháyu'ika ra páhoenovi Vúnae Itukó'oviti.

10 Koati hána'iti seánakovi Itukó'oviti rakéne, enepone natixínovitimo kuteâtimaka natíxea voxú'ikene Ndávi. Koati hána'iti ihayú'iuti ne Itukó'oviti yâkonoye vanúkeke —kóyehiko.

11 Simoáne Jesus ne Njeruzálem, pihóne ya témpulu, enepone hána'iti imokóvokuti. Uhá kíxoa Jesus komómoyea, yane káyukopovo ya Mbétanea koánemaka íhikauhiko ikéneke vo'oku hahámeyeane yanekôyo.

Koeku xuve figu ákoti há'i

Mt 21.18-19

12 Yaneko po'i káxe ipuhíkopeahiko Mbétanea épekoa hímakati ne Jesus.

13 Avo malíka, noíxone xuve figu ênoti tûti. Ina pi-hoyâ noíxoponea ápeyehá'i. Simoáne, ako ápahuina há'i noíxone. Poéhane êno tûti apê, vo'oku âvoti simâpu kaxena kahá'ipe.

14 Ina kôe ne Jesus:

—Ukeátine kó'oyene, ákonemo véyeokonoku há'i râ'a —koéne.

Yoko kámea íhikauhiko neko yûho.

Kopúhikopa Jesus ne kavánetihiko ya hána'iti imokóvokuti

Mt 21.12-17; Lk 19.45-48; Xu 2.13-22

¹⁵ Yane pihónehiko ne evo Jesus ya Njeruzálem. Yákoxonoye, úrukova Jesus ne témpulu xoko kíndana, yane kópuhikopo xanéhiko kaváneti yoko vanéxotiya. Ina kasa'írikea mesána neko koperáxoti xanéhiko esa'íkoti tiúketi koánemaka ivátakokuhiko neko kaváneti kurúte.

¹⁶ Yane ákonemaka síka Jesus ne xanéhiko apêti ínone vekó kíxea kíndana ne hána'iti imokóvokuti.

¹⁷ Ínamaka ihíkaxoahiko Jesus. Hara kíxovokoxoa:

—Koati apêti yutoéti emó'uke Itukó'oviti koêti: “Enepora imokóvokuti óvongu, iháxeokonotimo óvoku itúkea orásaum ne uhá koeti xâne, koêkuti óvohikoku yara kúveu mêum” kôe, itea itíkoanene óvoku ómevotihiko —kíxovokoxoane.

¹⁸ Yoko kámeane yúho ne tutíhiko sasedóti inuxínoti júdeu hó'eke koánemaka ne éskiribahiko, enepone ihíkaxoti yútoe Muíse. Yane opósikonehiko kixoku koépekea Jesus, itea píkoahiko vo'oku heú kó'iyea xâne iháyu'ikea ne ihíkavoti íhikaxone Jesus.

¹⁹ Hahaméne, ipúhikopeane Jesus yoko íhikauhiko ne pitivóko.

Íhikaxeovike xuve fígu

Mt 21.20-22; Xu 14.13; Tk 1.6

²⁰ Yuponíne koeku vekópea evo Jesus neko xêne, noíxoanehiko movó'oyeane ne xuve fígu.

²¹ Yane puyákoponova okóvo Péturu ne yuho Jesus vo'ókuke, ina kôe:

—Íhikaxotí, enepone xuve fígu keyúhone ákoyeanemo akáha'i, movó'one.

²² Ina kixovókokoxoa Jesus:

—Konókoti kívivo Itukó'oviti.

²³ Koati emo'úti ra yunzó'inopinoo: Enepo áva pahukoâti ra koati hána'iti mopôî áhikuxeova ne ókoku koane kuríno'ekopeova ne mar, koeku itúkeovo koati kaná'uti kutípea kó'iyeanemoye kuteâti yúho, ákoti amuyá'i isóneu kutípea, itukínokonoatimo.

²⁴ Hukínóvoti ngíxeopinoo: Uhá koeti koêkuti yépemone ya orásaum, konókoti kitípi itíkinokonoamo, yane itikínokonoatimo.

²⁵ Enepo itikánoe orásaum, itukovo apêti xâne poé'ainoke iseneú, hákonoe yunakôa iséneuke ne koekúti, itea kutí íxepane ákoti kixópiku, maka katúyapinapeane Ha'a úti íhae vanúke ne pehúnevo.

²⁶ Itea enepomo yunakânoe iséneuke, hákoti kutí kixêa ákoti kixópiku, ákomakamo katúyapinapea Ha'a úti íhae vanúke ne pehúnevo —kixovokoxoane.

Epemó'ikokono Jesus úkeaku xunáko

Mt 21.23-27; Lk 20.1-8

²⁷ Úkeane kayukópovo ya Njeruzálem ne evo Jesus. Koeku vékea hána'itike imokóvokuti ne Jesus, pihínoa tutíhiko sasedóti inuxínoti jûdeuhiko hó'eke, yóko'omaka ne éskiriba, enepohikone ihíkaxoti yútoe Muíse, koánemaka po'ínuhiko teyonéti xapákuke tutíhiko jûdeu.

²⁸ Hara kixóhiko Jesus:

—Na úkea ne xunakóti itíkike ra koekútihiko? Kuti porexópi kíxineye ne ítike?

²⁹ Ina kixovókoxoa Jesus:

—Anéyemaka émbemopikeno. Yimápanu, yane enjókopeatinoemo porexónoati indúkea ra koekútihiko índuke. Hara émbemopinoo:

³⁰ Kuti porexôa ne Xuaum Mbátita áhikea? Íhae Vanúke? áko'o xâne yara poké'e. Yimápanunoe.

³¹ Ina kixokókohiko:

—Enepomo vokoyúhoa itúkeovo Íhae Vanúke pahukôa, “Ná'ikopo koeti ákoino yakútiponoe ne Xuâum?” kixo'óvitimo.

³² Kene enepomo vokoyúhoa itúkeovo xâne yara poké'e pahukôa, ákomaka aúnatiya —koénehiko.

Koati pikotíhiko kíxoakumo xanéhiko vo'oku heú koe xâne ínixeá itúkeovo koati páhoe Itukó'oviti koyúhoyea emó'u ne Xuâum.

³³ Énomone kixínohiko Jesus:

—Ako véxa.

Ina kixovókokopamaka Jesus:

—Ákoikopomaka ongóyuhoinopeanoé porexónoati indúkea rá koekútihiko índuke —kíxovokoxoane.

12

Ihíkavoti ihókovoti váhere xâne katarákinoati nóne ne únae kavâne

Mt 21.33-46; Lk 20.9-19

¹ Yane turíxovone Jesus koyúhoinoahiko íhokoake ne áha íhikaxea. Hara kôe:

—Ápe hóyeno nôti êno xuve úva. Itúkinóa îpi neko nóne ina itúko tángi, kótikovoku ho'o úva itúko víyum, ínamaka koexépuko óvoku koyonó'inoati ne nóne, éyevoti vanúkuke motovâti ákoyea malíka ínixoku. Yane kurí'okoane katarákinoati ne nóne motovâti haxákoapea avané'e êho. Yane pihóne po'i poké'e.

² Simovóne kaxena veyóvope ha'i nonéti, pahúkone ahínoe xokôyoke ne katarákinoati ne nóne motovâti veyópoinoa námoepo ukeâti ne nóne úva.

³ Itea enepohikoneko katarákinoati nóne, namú kíxoane neko pahoéti. Yane yehépoke'exoane, ina pahukópa káyukopeovo ákoti omópone.

⁴ Yane káyuko pahúkea po'i ahínoe neko únae kavâne, itea ákoneoxo téya katarákinoatihiko nóne, koane óko'okea tûti koane komóhiyea.

⁵ Pahúkopoikomaka po'i ahínoe ne únae kavâne, itea koépekoahiko katarákinoati nóne. Enómaka po'i ahínoe páhoenoa, itea yehépoke'exoahiko katarákinoati nóne, kene po'ínuhiko, koépekoahiko.

⁶ Yane ápe póhutiko xâne âvoti pahukínahiko. Énomone ne koati xe'éxa ákoti omotóva okóvo. Koati íkenétike ixíkoa pahúkea vo'oku hara koeti isóneu: “Teyoâtihihikomo ra nje'éxa” koêti isóneu.

⁷ Itea hara kixókokohiko ne katarákinoati nóne: “Eneporâ'a, koati ítukenemo ra poké'e ivakápune há'a. Hingá, kaépeka ûti maka vitúkapeane ne mani ítuke, íkuinoake há'a ivakápu” kixókokonehiko.

⁸ —Yane namú kíxoanehiko ina koepékoa. Yane kuríkeane mûyo meúkeke yane kavâne —koéne éxetina.

⁹ Ina kixovókoxopamaka Jesus neko kamokénoatihiko:

—Ná'ikopomo kíxoaneye únae nonéti neko katarákinoatihiko ne nóne? Pihinoâtimo, ínamo kaepékexa, yane porexópotimo po'ínuhiko xâne kátarakinoa ne nóne.

¹⁰ Ákoikopo yíhoikikunoe ne yutoéti emó'uke Itukó'oviti? Énomone ne koêti: “Enepone mopôï noívokoxine itúkoti péti, ainovó kôe itukóvo koati turíxeovoku uhá koeti kuteâti koeku koati inúxoti mopôï turíxeokonoke péti.

11 Koati Vúnae Itukó'oviti kixoáneye. Yoko vínixoa itúkeovo koati êno ihayú'iuti koekúti ne ítuke” koêti —kíxovokoxoane Jesus ihókopovati ne mopôï noivókoxineti. *Sâramu 118.22-23*

12 Yane opósi'ixoanehiko tuti jûdeu kixókumo iká'akea Jesus, itea koati pikoti xanéhiko. Yoko exó kíxoanehiko neko tutíye itúkeovo énomonehiko kíxo Jesus yane exetínati. Yane ákone po'i épemo'ikoke Jesus, píhohikopone.

Epemó'ikokono Jesus koeku isóneunoa ne kóperau nâti

Mt 22.15-22; Lk 20.20-26

13 Yane ápe páhoe tuti jûdeu xoko Jesus. Enepo-hikone páhoe, aínovo farízeuhiko yoko xanénahiko Êrodi, eneponeko nâti. Yoko kahá'atihiko iyupaxó kíxea épemo'ikea Jesus, kaha'aínoati pahúkeovo ya yumópope.

14 Simóné'ehiko xoko Jesus, hara kixóponoa:

—Ihikaxotí, véxoa itúkovo koati ponóvoti vo'oku ako neívakaxa xâne, itea kutíkokone uhá koeti xâne xikóyoke. Ako yokómomoyi payásoko, itea koati yixóvati ne kaná'uti kixovókuti koane íhikexi ne páhoenovi Itukó'oviti. Ná'ikopo kó'inoaye iséneu ne kóperaxovike Sêza, enepone payásoti nâti ya Róma éxoti koeku ûti? Pahúkovi Ponóvoti Kixovókuti hó'e ûti poréxea ûti? áko'o ákomea okónokoa poréxeokono —kíxoanehiko.

15 Itea exó kíxea Jesus isóneuhiko itúkeovo itúkoheovoti. Yane hara kíxovokoxoa:

—Na koeti yopósi'okinovonunoe, keha'aínonuti mbahúkeovo ya yumómbope? Yamínanunoe póhuti pe'u tiûketi, ngaha'âti ngomómoyea —kíxovokoxoane.

16 Yane omínoanehiko ne tiûketi. Ina kixovókokoxopa Jesus:

—Kutí'ikopo itukôa nône yoko îha ovâ ra tiûketike?

Ina yumopâhiko:

—Sêza.

17 Ina kixovókokoxopaikomaka Jesus:

—Enepone ítuke nâti, peréxapa. Koáhati ítukene. Kúteanemaka koêku xoko Itukó'oviti, koêkuti páhoenopi konokoâtimaka itíki —kíxovokoxoane.

Yane yupíhova iyúpaxeovahiko unáko ne yumópope Jesus.

*Epemó'ikokono Jesus exépukopeaxomo ne ivokóvoti
Mt 22.23-33; Lk 20.27-40*

18 Yane ahí'okovomaka Jesus ne sadúseuhiko, enepone koyúhoti ákoyeamo exépuhikapa ne ivokóvoti. Hara kíxoahiko:

19 —Ihikaxotí, ya yútoe Muíse kûreinovi, hara kôe: “Enepo ivakápu hóyeno ákoti apáhuina xe'éxaino yêno, konokoâti itúkeovo po'ínu ne ivokóvoti koyenópea yêno ne po'ínuikene, maka avané'e xe'éxainoa, kutí ákoepone xe'éxa ne ivokóvotine” koe yútoe.

20 Yoko ápe nóvo seti koeti hóyeno kopo'ínukokoti. Kóyenone neko xuvé'eti. Ivokóvone, ako ápahuina xe'éxa.

21 Enepone sêno ivokóvoti îma, hane koyenópa atípo neko imá'ikene. Ivokóvone nê'e, ákomaka xe'éxainoa neko sêno. Kúteanemaka koêku ne mopó'ape, ivókovone ákotimaka xe'éxainoa neko sêno.

22 Eneponeko seti koeti hóyeno kopo'ínukokoti, heú koéhiko kóyenoyea neko sêno, itea ako ápahuina

ikoxé'exaxoati xapákuke. Heú koené'e ívohikeovo, ina ivokóvomaka ne sêno.

²³ Eneponi akaná'u exépuhikopea ne ivokóvoti, kutí'ikoponi itukópaxo koati yêno ne sêno xapákukehiko exepúhikapa nekôyo? vo'oku heú kó'iyeahiko kóyenoyea ne sêno —kíxoanehiko.

²⁴ Ina yumopâhiko Jesus:

—Pahúkinovoke iséneunoa ra koekúti, vo'oku ákoyea yéxa koêku ne yutoéti emó'uke Itukó'oviti koánemaka ne xunako Itukó'oviti.

²⁵ Vo'oku enepo exepúhikapane ne ivokóvoti, ákonemo koyénoti koane ko'ímati. Kutí koépotinehikomo ánju íhae vanúke, ovóxehiko Itukó'oviti.

²⁶ Ákoikopo yíhoikiku yútoeke Muíse koêku ne exépuhikopeamo ne ivokóvoti? Énomone yane koyúhoyeaku koêku ne kali xuve tikóti ixómoti iruméko ákoti ara'ákapu, xoko yuhó'inoa Itukó'oviti ne Muíse, enepone koêti: “Undi Itukó'oviti, kuvónone Ábraum, kuvónonemaka Izáki yoko Njáko” koêti.

²⁷ Yane hainá'ikopo kuvónone ivokóvotine ne Itukó'oviti, ínapo “Ábraum-kene” akôe, itea koati kuvónone xâne iyukóvoti. Koati hána'iti pahúkeovo iséneunoa —kíxovokoxoane Jesus.

Koâti nokonéti itúkeokono yane uhá koeti páhoenovi Itukó'oviti

Mt 22.34-40; Lk 10.25-28; 1 Xu 5.3; Ap 2.4

²⁸ Yokó ápe éskiribaya, enepone ihíkaxoti yútoe Muíse ixómoti kamokénoyea kixoku yúho'ixeokoko. Noixoâne unako yumópope ne Jesus, hara épemoa:

—Kuti itukóvoxo koati nókone xâne itúkea yane uhá koeti páhoenovi Itukó'oviti?

²⁹ Ina yumopâ Jesus:

—Enepone koâti nokonéti ya uhá koêti, énomone ne koêti: “Itínoe íhae Izarâe, yakámokeno. Poéhane Yúnae Itukó'oviti itukóvo ne koati kaná'uti Itukó'oviti.

³⁰ Heru'ó íxea yomíxone koane iséneu koane xináko ákoyea omótova yokóvo ne Itukó'oviti Yúnae” koêti.

³¹ Kene ne pí'ape, harâ'amaka: “Hako motovâ yokóvo ne po'ínuhiko xâne. Kuteâti kixépovoku ákoyea kemáxatikapapu, énomonemaka íxeaneye ne po'ínuhiko xâne” kôe. Ákone po'ínu páhoenoa Itukó'oviti ne xâne itúkea hána'iti nokonéti itúkeokono yara pi'âti.

³² Ina kixoá'ikomaka éskiriba ne Jesus:

—Ihikaxotí, koati únati yimópope, epó'oxo koati kaná'uti poéhaye ne Itukó'oviti. Ako po'ínu kuteâti, poéhane.

³³ Koane koati kaná'uti kónokea heru'ó kíxea uti vomíxone ákoyea omótova vokóvo, koane heru'ó kíxea uti visóneu koane xunako ûti, epó'oxo kaná'utimaka kónokea ákoyea omótova vokóvo ne po'ínuhiko xâne, kuteâti kixoku ákoyea kamáxatikapapu ûti. Énomoneoxo konokóvo yaneko vikó'iparaxea Itukó'oviti kuteâti hó'openohiko átake yoko po'ínuhiko vomínoake kuteâti —kíxoane.

³⁴ Noixeâne Jesus unáko ne yumópope, hara kíxoaxo:

—Ákone ahíkapu itíkopivokumo xanena Itukó'oviti —kíxoane.

Yane ákone mapikóvati épemo'ikea Jesus.

Epemó'ikoa Jesus ne xanéhiko koêku ne Mésiya

Mt 22.41-46; Lk 20.41-44

³⁵ Koeku íhikaxea Jesus ya témpulu, hara koe épemo'ikoke xanéhiko:

—Na kó'inoaye iséneu ne éskiribahiko, íhikaxinoke itúkeovo ámoripono Ndávi ne Mésiya, enepone páhoe Itukó'oviti koíteovo xâne?

³⁶ Vo'oku koati teyonéti voxú'ikene Ndávi koyuhó'iyea koêku mekúke ya xunákoke Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti xoko kó'iyeku: “Hara kíxoa Itukó'oviti ne Únaem: ‘Ívétakapa énjopeke xoko ivátakoku koati ngapáyasokone imókonemo ipuyúkexa nenékuke ne uhá koeti koêkuti okopópiti’ ” kôe.

³⁷ Koati “Unaém” kixoâti Ndávi. Ápeikopo oxéne itúkeovo ámoripono Ndávi ne Mésiya? — kíxovokoxoane Jesus.

Yoko koati úhепetinoa xanéhiko kámokenoyea.

Koyuhôa Jesus váherexea kixoku itúkeovo ne éskiribahiko

Mt 23.1-36; Lk 20.45-47

³⁸ Ina koemáka ne Jesus koeku íhikaxea:

—Yokóhiyanavao ne éskiribahiko, enepone íhíkaxoti yútoe Muíse, yómoti hamá kíxea ípovo kahá'ati ínixeokono itúkeovo teyonéti. Koane enepo yuhoíkokono koeku vékea ya none ovokúti, ahá'axomaka.

³⁹ Koáne ya íhíkaxovoku hó'e yoko ya xapa ayuítí, yómotimaka ivátakea xoko ivatákokuti ya nonekútike xoko ivátakoku koati payásotihiko.

⁴⁰ Itea inípono kixoku senóhiko ivokóvoti îma, kutí koe hu'uxeâti óvoku. Yane vo'oku kó'umokeahiko itúkea orásum, kutí koéhiko

koati ponóvoti. Itea yupihóvotimo tiveko ipíhophoneokonoke ya po'ínuhiko xâne vo'oku kixoku itúkeovo —kíxovokoxoane.

Koeku tiûketi pôreu sêno ákoti apeínoati

Lk 21.1-4

⁴¹ Koeku vatá kóyeyea ne Jesus yane hána'iti imokóvokuti, inonexó kóyenoa ne kuríkokonoku tiûketi poreúti. Yoko ixómoti komomâ Jesus ne xanéhiko koeku kuríkea tiûketinaya. Êno xâne iríku kuríkoti ênoti tiûketiya.

⁴² Ina keno'óko sêno ivokóvoti îma, ákotimaka apeínoati, kuríkoponoti kali pi'âti pe'u tiûketi ákoti axu'ína ovâti.

⁴³ Ina ihaxíhiko íhikau ne Jesus. Hara kíxovokoxoa: —Koati emo'úti ra yunzó'inopinoo: Enepora sêno ivokóvoti îma, ákotimaka apeínoati, énomone xu'inâ pôreu yara uhá koeti po'ínuhiko poréxoti.

⁴⁴ Vo'oku enepone po'ínuhiko poréxoti, xoko haxa tiûketina véyo enepo porêxo. Kene ra sêno, heú kíxoa poréxea ne kali apeínoati, enepone mani kuvóvoneiko ya nókoneke —kíxovokoxoane.

13

Koyuhôa Jesus uké'exeokonomo ne hána'iti imokóvokuti

Mt 24.1-2; Lk 21.5-6

¹ Ipuhíkopeane Jesus ne témpulu, ápe íhikau kixoâti:

—Íhikaxotí, yokómoma êno úhe'ene ra hána'iti péti koane oveâti xe'ókuke ipixoâti, koane itóvokuhiko ra mópoina pâredena.

² Ina kixôa Jesus:

—Neíxoá koeku uhá koêti ra hána'itinoe koexépoetihiko ítuke ra péti koane oveâti xe'ókuke ipixoâti? Ákomo ápahuina mópoina pâredena ákoti katahínekexakana. Heu-heú koetimo kotóhinekexekono —kíxoane.

Turi kotíveti koekúti

Mt 24.3-14; Lk 21.7-19; 1 Pê 1.6-7; 2.19; 3.14; 4.12

³ Koeku ivátaheixea ne Jesus ouke kali mopôiháxoneti Olívera, inonexó koépinóa neko hána'iti imokóvokuti. Yane ápe épemo'ikoake evo Pêturu, Xuâum, Teâku yoko Ándere. Yoko ainóvotinehiko, ako po'i xâne xokóyoke. Hara kixóhiko Jesus:

⁴ —Yokóyuhoinovea ápepemo ra koekútihiko kixínevikemeku, yoko itukóvotimoye hoénaxovope enepo kausákapune ra uhá koeti koekútihiko kixene.

⁵ Yane turíxoane Jesus koyúhoyea koêkumo. Hara kôe:

—Yokóhiyanavonoe, maka hákone aupú'ikopiti.

⁶ Vo'oku enómo xâne simôti xepákukenoe iko'ítukexoti ínza. “Undi páhoe Itukó'oviti koíteovo xâne” koetímo. Koane enómo ítone aúpu'ikea.

⁷ Enepo yeyekáxanoe ápeyeane ákoti tôpi óvoku isukókoti koane kemané'emaka po'ínuhiko eyekoûti ápeyea kahá'ati isúkeokoko, hákonoemo kenóko'i, vo'oku konókoti kó'iyeanemoye itea yanê'e, ávomo simápu hunókoku ra mêum.

⁸ Vo'oku inúxotike apêtímo íhae po'i poké'e isukóponoti xanéhiko íhae po'i poké'e. Koane apêtihikomakamo nâti isukókoti. Ákomakamo tôpi óvoku iyuyôti poké'e koáne hímakati. Enepora koekútihiko, koati turí'ikonemo hána'iti tiveko koekúti.

⁹ –Itea usó yákoyenoe vo'oku yomokónotinoemo yuhoíkovokutike, koane nonékuke pahúkotihiko ya íhikaxovoku hó'e xanéhiko. Yihipóke'exokonotinoemo, epó'oxo yomokónotinoemo nonékuke ngovenâdohiko, koane nonékuke nâti yepemó'ikokonotimo vo'óngu. Kixínekonokenemoye motovâti keyúhoyi emó'um nonékukehiko.

¹⁰ Itea inúxotike, enepora inámati ihíkavoti ómonem, konokoâtimo koyúhoyeovo xapa xanéhiko ya uhá koeti poké'e, koêkuti óvohikoku yara kúveu mêm.

¹¹ Enepo yamakánanoene, koane kirikákanane xoko pahúkotihiko, hákomo pipokéxinoa iséneu ne kixékumo yiúho yimópíke, itea koêkuti éxokopíke Itukó'oviti keyúhoyi yaneko ôra, énomonemo yokóyuhu vo'oku hainamo ukeâti xikóyoke ne yihómo, itea Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti ne ikoyúhoxopimo.

¹² Apêtimakamo xâne kuríkoti koati po'ínuhiko xoko payásotihiko xâne motovâti koépekeahiko. Kúteanemakamo kíxoaku há'a ne xé'a. Apêtimakamo isukópoti koati há'a yoko êno. Koati koepékopatimo.

¹³ Yupihóvatimo púveopi uhá koeti xâne vo'oku itíkivonoe hokónuti. Itea enepone koxuná'ixovoti ingyeneke ákoti aukápapu ikéne tukú koeti hunókokuke, énomonemo pihopô vanúkeke xoko Itukó'oviti –kíxovokoxoane.

Simapúne ne hána'iti tiveko koekúti

Mt 24.15-28; Lk 21.20-24; 2 Ts 2.3

¹⁴ Ina koe'íkomaka Jesus:

–Enepo neixânenoe ne êno váhere koekúti xoko ákoyeaku omótova óvea koesáyu'ixoati koane

kotohínekexopati ne koati sasá'iti kixovókuti, hara ngôe vo'ókuke: (Yoko koêkuti yuhoíkoati râ'a, apásika éxea koêku kixó'ekone.) Enepohikone xâne ovotíya Njúdeya, okóho'inehiko xapa hána'itinoe mopôí.

¹⁵ Kene koêkuti xâne ovoti ómomikokuke oúke pêno, hákone urúkopovo kúveu óvoku veyóponea koêkuti apeínoati itea aká'ikaneye okóho'iyea.

¹⁶ Kúteanemaka koêku ne ovóheixoti ya mêum, hákone aukópovo veyóponea po'í ípovo óvokuke.

¹⁷ Hanemo kixovóhiko yaneko káxe, senóhiko ihaíkoti yoko ohíkotiko xe'éxa.

¹⁸ Yépemaikoponoe Itukó'oviti ákoyeamo itúkapu ya xapa kásati ápeyeamo ra koekútihiko.

¹⁹ Vo'oku yaneko káxehiko, koati yupihóvatimo tivéko ne koekútihiko ákoti ápeyeaku ukeâti inâ itukôa Itukó'oviti ra kúveu mêum tukú koeti kó'oyene, epó'oxo ákonemo ápeyeaku kuteâti tivéko ra koekúti.

²⁰ Yoko eneponi kaxu'íkenexa Itukó'oviti neko káxehiko, ákoni iteóvati. Itea vo'ókukehiko ne noívokoe Itukó'oviti, enepohikone iháxiu itúkeovo xe'éxapone, ákomo káxu'íkenexa Itukó'oviti neko káxehiko.

²¹ –Yane enepomo áva kixópitinoe: “Harâ'a ne Mésiya, páhoe Itukó'oviti koíteovo xâne” ixekána, áko'o “Anêko yâko” ixekána, hákonoemo kitipôa,

²² vo'oku enómo koyúhoti itúkeovo Mésiya, páhoe Itukó'oviti koíteovo xâne, itea ákomo akána'u. Yoko enómakamo mahi porófeta koyúhoti emo'u Itukó'oviti, itea aínovomo ákoti akaná'u. Itúkutihikomo iyupánevoti yoko koekútihiko ákoti noíxeekonoku kuteâti. Muhíkovamo ne koati

noívokoe Itukó'oviti, enepohikone koati xanéna, kalíhanimó íteekonohiko vo'ókuke.

²³ Yokóhiyanavoikoponoe, vo'oku heú ngíxoane ngoyúhoinopeanoé tumúneke símeovo neko káxe — kíxovokoxoane.

Koêkumo kayukápapu Jesus

Mt 24.29-31; Lk 21.25-28; 1 Ts 4.15; 2 Ts 1.7; 2 Pê 3.10; Ap 1.7; 19.11

²⁴ Ina koe'íkomaka Jesus:

—Yaneko káxehiko ikénepokemo ne kotíveti koekúti ngixínopikenoé, ákonemo parexa uhápu'ine ne káxe, hahakú koetínemo. Koánemaka ne kohê, ákonemo aúhapu'i.

²⁵ Irihíkivotimakamo ne hékere. Koánemaka ne po'ínuhiko apêti ya vanúkeke, itohínekexotimo.

²⁶ Yane noixóponutinemo xanéhiko ngena'ákapa xapákuke kapási, undi íhae vanúke ikútípasikoponovoti xâne. Xané ngixópotinemo êno hána'iti njunáko koane únje'ene koeku indúkeovo hána'iti ihayú'iuti.

²⁷ Yane ínamo mbahuhíka ovónje, enepohikone ánju íhae vanúke ho'úxoepa ne noívongoe, enepohikone koati njanéna, koêkutimo óvohikoku yara uhá koeti kúveu mêum —koéne.

Ihíkavoti ihókovoti koeku xuve figu

Mt 24.32-35; Lk 21.29-33

²⁸ Ina koe'íkomaka ne Jesus:

—Ívévakaikopo koêku ra xuve figu koáne ne ihíkavoti ínzokoake. Enepo inamápone ne káva'o koane tûti, yéxoanenoé yé'exoepovone kaxena kevópope úko.

29 Kúteanemaka koêku enepo neixânenoe ra koekútihiko ngixínopikemeku, yexoâtinoemo yé'exeovone kaxéna.

30 Koati emo'úti ra yunzó'inopinoe: Enepone xanéhiko apêtimo yaneko káxehiko, ákomo ivákapu koeku âvoyea kaúsakapu uhá koêti ra koekúti ngixínopike ápeyemo.

31 Uké'etimo ra poké'e koánemaka ra vanúke, itea enepora emó'um, ákomo uké'eyeaku.

Kaxéna yoko orána ápepemo ne kixone Jesus

Mt 24.36-44; 1 Ts 5.2; 2 Pê 3.3

32 —Enepone kaxéna yoko orána ápepemo ne koekútihiko, ako exoâti itukóvotimoye, muhíkova ne ánju íhae vanúke, enepohikone ovoxe Itukó'oviti, muhíkovamaka úndi, undi Xe'exa Itukó'oviti. Poéhane Nzá'a exôa.

33 Usokó yákoeyepone. Itíkapumaka iyukóvoti isóneu, (koane itíkamaka orásum) vo'oku ákoyea yéxanoe ápepemo.

34 Hara koéneye, kuteâti koeku hóyeno yonoti po'i poké'e. Tumúneke ipúhikea óvoku, poréxoá ne ahínoe éxea koêku ne ítukevo, koane ítúkinoa hó'exeake ne póhutihiko ahínoe. Ínamaka pahukôa ne koyónoti pahapéti ixómoyea noímexopa.

35 Hukínóvoti ngíxeopinoe: Usokó yákoeyepone. Itíkapumaka iyukóvoti isóneu, vo'oku ako yéxa itukóvotimoye káxe nzeópope, undi kuteâti únae ovokúti seópotine, ítúkeovomo ya kiyakáxe, áko'o ya kuku yóti, áko'o ítúkeovomo ené'ixapune tapî'i, áko'o ítúkeovomo yuponii koêti nzeópeamo.

36 Énomone yákoeneye maka enepo seopó angôe, hákone inu'íngopopi kuteâti koeku xâne imókoti.

37 Enepora yunzó'inopinoo, kúteanemaka yunzó'ino uhá koeti xâne: Hako kutí kê imokoo koyêti, itea itíkapu iyukóvoti isóneu —kíxovokoxoane Jesus.

14

Oposíkokonone kixoku koépekeokono ne Jesus

Mt 26.1-5; Lk 22.1-2; Xu 11.45-53

¹ Yoko pí'aiko káxe âvoti ya kaxena áyui jûdeu hó'eke iháxoneti Páskoa, níkeakuhikomaka pâum ákoti kohiyákoati. Yoko enepohikone tuti sasedóti inuxínoti jûdeu hó'eke, yóko'omaka ne éskiribahiko ihákaxoti yútoe Muíse, ixómotine oposí'ixo kixoku omé kíxea Jesus iká'akea koane koépekea.

² Hara kixókokonehiko:

—Itea ako yusíka itúkeovo xapa ayuúti mará'inamo ímaikexapu xanéhiko —kixókokone.

Jesus ya Mbétanea

Mt 26.6-13; Xu 12.1-8

³ Yoko Mbétanea óvoheixo ne Jesus óvokuke Símaum, eneponeko unatípeati koati váhere arinétí iháxoneti lépara. Koeku ixómoyea níko ne Jesus, simóne sêno omoti íhaku xêru itukéti ya hopú'iti mopôí iháxoneti alabásturu. Yoko enepone ómone, puhí koa xêru iháxoneti nârdú, ákoti ánahi, yupihóvotimaka hepíko. Katatákoane sêno neko íhaku xêru, ina ovopú'iko Jesus.

⁴ Xapákuke neko xanéhikoya, ápe poe'aínoati isóneu. Hara kixókoko:

—Na koeti évokinoa ne êno kohépiti xêru?

⁵ Yusikóneni kaványeovo, ínani parekékakana xanéhiko ákoti apeínoati ne ésa'i, vo'oku mani

anu'úkoti námoe xâne ko'ítuketi ovâti yehí koeti kohê neko ésa'i —kixókokone.

⁶ Ina kôe ne Jesus:

—Síkeane ra sêno. Na koeti ikétivexinoano koêku? Koati únati koekúti ítukeinonu,

⁷ vo'oku kóyekunemo xepákukeno ne xâne ákoti apeínoati, yoko koêkuti kehá'ayiku hivó'oxinoe, motóva. Kene ûndi, ákomo ángoyeneye xepákukeno.

⁸ Enepora sêno, koati itukínonuti kali itóponone itúkea. Kixínonukeneye ra sêno, koati inúxinonoatine ne kixókonokumo múyom engaxápune.

⁹ Koati emo'úti ra yunzó'inopinoo: Ya uhá koeti kúveu mêum, koêkutimo koyúhovoku ra inámati ihíkauvoti ínzikaxone, koyuhókonotimakamo ítukeinonu ra sêno, puyákoponeovakemo okóvo xâne ra sêno —kíxovokoxoane.

Oposíkoane Njûda kíxoakumo kuríkea ne Jesus xoko puvâti

Mt 26.14-16; Lk 22.3-6

¹⁰ Yoko enepone Njuda Iskarióti, póhuti yane nduse koeti íhíkau Jesus, pihóne yúho'ixoponea neko tutíhiko sasedóti inuxínoti jûdeu hó'eke, kahá'ati kuríkea Jesus xokóyokehiko.

¹¹ Yupihovó koéne elókeyea okóvo neko tutíhiko jûdeu kamoánehiko neko yuhó'inoa Njûda, koane koyúhoinoanehiko poréxeamo tiúketi. Yane kúxoixoane Njûda unátiyeaku káxe motovâti kuríkea Jesus xokóyokehiko.

Pahukôa Jesus kóyuseyeovo níkokuhikomo xapa ayuíti

Mt 26.17-19; Lk 22.7-14

¹² Koati inúxoti káxe xapa áyui jûdeu yanekôyoke yaneko níkeakuhiko pâum ákoti kohiyákoati, kaxena isúkeakuhikomaka kali xe'exa su'úso, ikó'iparaxoke Itukó'oviti ya Páskoá. Yaneko káxe, hara kixo Jesus ne íhikauhiko:

—Na kehá'a vónea kóyuseoponea úti ne vóvokumo níkea úti xapa ayuítí? —kíxoanehiko.

¹³ Yane ina pahukôa Jesus ne pi'âti íhikau. Hara kíxoá:

—Píhe pitivóko. Tekópotimo hóyeno koinoti póte puhí koati úne.

¹⁴ Hekápamo, ínamo ixêa ne únae ovokúti xoko úrukopovoku: “Na óvo ne kúveu ovokúti óvongumo níngea xapa áyui Páskoá, úndi yoko ínzikauhiko? kixópi Ihíkaxoti” íxeamo.

¹⁵ Yane exókopitinoemo koati hána'iti kúveu ovokúti vanúkeke apêti mêsa yoko pánguhiko. Usó koyêtime uhá koetíya. Énomonemo keúsakinavi níkamó utíya —kíxoanehiko.

¹⁶ Úkeane pího neko pi'âti íhikau Jesus ya pitivóko. Yoko uhá koêti neko yuhó'inoa Jesus, áinovo tokopóvoti. Yane kousoanehiko neko níkamó xapa áyui Páskoá.

Exókoa Jesus itukóvotiye ne kurikoâtimo xapa xanéhiko puvâti

Mt 26.20-25; Lk 22.21-23; Xu 13.21-30

¹⁷ Hahaméne, ina pího Jesus koáne ne nduse koeti íhikau.

¹⁸ Koeku óvea xe'ókuke mêsa níkotíhiko, hara kíxovokoxoa Jesus neko íhikau:

—Koati emo'úti ra yunzó'inopinoe: Anéye póhuti xepákukenoe iníkonuti itúkoheovoti koeku hókeonu,

enepone kurikónutimo xoko xanéhiko puvónuti — kixovokoxoane.

¹⁹ Yane ikáxu'inehiko okóvo ne íhikau kameáne yúho. Yane pohú pohu koénehiko kíxea Jesus:

—Undíperameamo? —koénehiko

²⁰ Ina kixovókoxxoa Jesus:

—Koati anéyeti xepákuke, itínoe nduse koeti ínzikau. Énomonemo ne xané kixónuti yendémekea pâum utókuke.

²¹ Koati kaná'uti ngoépekeekonomo kuteâti koeku yutóxeovo ya emó'uke Itukó'oviti vo'ónguke, undi íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne, itea koati kotívetimo koêku ne kurikónutimo xoko xanéhiko puvónuti. Yusikóneni ákoyea ipúhika yara kúveu mêum —kixovokoxoane.

Níko ne evo Jesus xapa áyui Páskoá

Mt 26.26-30; Lk 22.15-20; 1 Ko 11.23-25

²² Koeku níkeahiko, veyo pâum ne Jesus, ina íkoró'ixovo xoko Itukó'oviti. Yane honó'ekexoane ne pâum, ina porekéxoamaka íhikau koane kixovokoxea:

—Víyanoe. Enepora pâum, mûyom kixó'eko.

²³ Yane ina namukôa ne enovópeti koane íkoro'ixeovo xoko Itukó'oviti. Yane pôrekexoamaka íhikau. Heú koéhiko énoyeova.

²⁴ Ina kixovókoxxopamaka:

—Enepora víyum, hane kixó'eko indína ovokínovotimo êno xâne, ésa'i (inámati) kixovókuti ítukeino xâne ne Itukó'oviti.

²⁵ Koati emo'úti ra yunzó'inopinoe: Ákonemo énoyeovangu hô'o ra ha'i úva tukú koetímo yaneko káxe enambápunemaka inámati ho'o úva natíxokuke Itukó'oviti vanúkeke —kixovokoxoane.

26 Ina imokóvohiko akenéti. Ikénepoke, pihónehiko ouke kali mopôî iháxoneti Olívera.

*Koyuhó'inoa Jesus koêkumo ne Simaum Pêturu
Mt 26.31-35; Lk 22.31-34; Xu 13.36-38*

27 Ina kixovókoxoamaka Jesus ne íhikau:

—Hána'itimo poé'ayeanoe iséneunonu, koane uhá ketínoemo kiríkinu, kuteâti koêku ne yuho Itukó'oviti emó'uke, enepone koêti:

“Ngoepékoatimo ne koyónoti su'ûso, yane uhá koetímo itóhineheyea ne óyonone” koêti — kíxovokoxoane Jesus, ihókovati ne koyónoti su'ûso. *Zacarias 13.7*

28 Ina kixovókoxopamaka:

—Itea enjepúkapanne ungópea xapa ivokóvoti, in-uxó ngoépotimo tímúneke ya Ngalíleya.

29 Yane ina kixôa Pêturu:

—Yusíkotimo poé'ayea isóneunopi ne uhá koeti po'ínuhiko xâne koane kuríkeopihiko, itea ûndi, ákomo kalíhuina nguríkea nzókeopi.

30 Ina kixôa Jesus ne Pêturu:

—Koati emo'úti ra yunzó'inopi: Kó'oyene yara yóti tumúnekemo pí'ayea éneo tapî'i, mopo'âtinemo keyuho ákoyea yéxanu —kíxoane.

31 Itea inamá'axo koyuhôa Pêturu itúkeovo koâti kaná'uti ákoyeamo kuríka. Hara kôe:

—Ákomo kalíhuina ngoyúhoyea ákoyea énjapi, muhíkova okonókovo xané ngíxeopi képekikono —kíxoane.

Kúteanemaka koeku yûho ne po'ínuhiko íhikau Jesus.

*Koeku Jesus koitóponovo kotíveti ya Njetisémani
Mt 26.36-46; Lk 22.39-46*

³² Yane pihóne evo Jesus ya xoko omómikokuti iháxoneti Njetisémani. Simoánehiko, ina kixovókoxo íhikau:

—Ivétakavonoe yâyeke koeku indúkoponea orásaum —kíxoane.

³³ Poéhane Pêturu, Teâku yoko Xuâum ómo. Yane turíxovone yupíheovo ikáxu'iyea okóvo ne Jesus koane eópeamaka hána'iti tiveko isóneu.

³⁴ Ina kixohíko xánena:

—Yupihovó koéne êno hána'iti ikáxu'iyea ongóvo, kutí koe tiveko pevóti. Yavânenoe, hákonoe imêko —koéne.

³⁵ Kali ahikú koéne ne Jesus, yane ipúyukexo xaneâti ísu'okea nône poké'eke epêmo Itukó'oviti áhikuxopinoa ne êno tiveko koêkumo enepo akahá'a.

³⁶ Hara koe yûho:

—Pai, ako tiú'iti koekúti ya xikóyoke. Yáhikuxapinana ra êno hána'iti tiveko ngoêkumo, itea haináya anjáke, itea itúkapu yahá'inonu kousókovo ya njokóyoke —koéne.

³⁷ Ina kayukópovomaka xokóyoke neko mopo'âti. Inu'í kixópane imókeahiko. Ina kíxo Pêturu:

—Imékoti Simaúm? Ako ite ákoyea iméka ya kúveu póhuti kali ôra?

³⁸ Hákonoe imêko, koane itika orásaum maka hákone ikerókovo enepo simâpi tiú'iti koekúti hixépikonoke. Vo'oku ya iséneuke, usó kéyene, itea ya oránake mani kénokiku kétiu'ikivoxo, ú'uso koyéneoxo muyá'iyea iséneu —kíxoanehiko Jesus.

³⁹ Yane káyukopovonemaka itúkoponea orásaum. Kuteâti koeku yûho inúxotike, énomone koéponemakaye yûho.

⁴⁰ Yane káyukopovonemaka xoko íhikauhiko. Inu'í kixópanemaka ímohikea. Koáhati yupihóvatinehiko êno uheko ixépa. Yane ákonehiko exa kixoku yûho.

⁴¹ Ina kayukópinovahikomaka Jesus. Yoko mopó'apene káyukopinova. Hara kíxoahiko:

—Yanéyeikonoe iméki koane yómomiki? Yápenenoe iméki! Simóvone ne ôra, nguri'ókokonoatinemo ne xanéhiko váhere kixoku itúkeovo, undi íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne.

⁴² Yexépukanoel Hingá, kenó'okone ne itûkoheovoti ingéneke, enepone kurikónutimo xoko xanéhiko puvónuti —kíxoane.

Ika'ákokonone Jesus

Mt 26.47-56; Lk 22.47-53; Xu 18.3-12

⁴³ Ixómoiko koyûho ne Jesus, simóne Njûda, póhuti yane nduse koeti íhikau. Yoko koati ênoti xánena omotíhiko hána'itinoe pirítau yoko pulô'i, isukópeti. Aínovo páhoe tutíhiko sasedóti inuxínotti jûdeu hó'eke, koane éskiribahiko ihíkaxoti yútoe Muíse, yoko po'ínuhiko payásoti xapa tuti jûdeu.

⁴⁴ Yoko enepone itûkoheovoti ikéneke Jesus, enepone kuríkoti Jesus xoko xanéhiko puvâti, ápe emó'uinoa ne xánenahiko tumúneke píheahiko. Hara kíxoa: “Enepone hóyeno nziúnoneumo, énomonemo nê'e. Iké'akanenoemo. Usó íxeixane ahúkoti koyonoâti koeku omópea” koéne.

⁴⁵ Ehá'axo sîmo ne Njûda, ahí'okovone Jesus. “Ihikaxoti” kíxoane. Yane siunoné kixone Jesus yúhoikea.

⁴⁶ Yane namúkonehiko Jesus, ínamaka ika'ákoa.

⁴⁷ Yane apé koene póhuti ya xapákuke íhikau Jesus hekoti hána'iti pirítauna. Maturukenó kixone

ahínoe koati payásoti ya uhá koeti sasedóti inuxínotihiko jûdeu hó'eke.

⁴⁸ Ina kixôa Jesus neko xanéhiko:

—Undí'ikopo koati koyuvôrixovoti ísukenati omó kixínekenoe hána'iti pirítai yoko pulô'i, isukópeti nemúkoponinunoe?

⁴⁹ Uhá koeti káxe, koati óvonzeixokunepopo xepákukenoe ya hána'itike imokóvokuti inzíkaxoti, yoko ákonoe iké'akanu. Itea kó'inokeneye, koati konokoâti kousokeovo kuteâti ne yutoéti emó'uke Itukó'oviti mekúke —kíxovokoxoane.

⁵⁰ Yane kurí kixone Jesus ne íhikauhiko, kohó'ikene.

⁵¹ Yoko ápe homoêhou hokoâti ne Jesus. Poéhane lénso aú'okovo, ako po'ínu ípovo. Apé koéne namukoâti kaha'âti iká'akea.

⁵² Yane kurí kíxoane neko aú'o, mahupí koéne kohó'iyea.

Omokóno Jesus nonékuke koati payásoti yúhoikovoku jûdeuhiko

Mt 26.57-68; Lk 22.54-55, 63-71; Xu 18.13-14, 19-24

⁵³ Ina omohíko Jesus xokóyoke ne koati payásoti ya uhá koeti sasedóti inuxínoti jûdeu hó'eke. Yane ho'úxovone uhá koêti ne tutíhiko sasedóti yoko po'ínuhiko pahúkoti xapákuke tuti jûdeu, koánemaka ne éskiribahiko, enepone ihíkaxoti yútoe Muíse.

⁵⁴ Kene Pêturu, ákone malíka kixoku hókea Jesus. Tukú kíxoá kíndanake óvoku koati payásoti ya uhá koeti sasedóti. Vatá kóyene xapákuke ahinoêtihiko xe'ókuke yúku, onokóvoti.

⁵⁵ Enepohikone tuti sasedóti koane uhá koêti neko pahúkotihiko xoko koati payásoti yúhoikovoku

jûdeu, opósikohiko xâne koyúhoti ápeyeya pahúnevo ne Jesus, motovâti koyúhoyea tutíhiko motókeyea koépekeokono ne Jesus, itea ako ínixahiko kuteâti ne âha.

⁵⁶ Koati êno itukóheyeati koêku ne Jesus, itea iyúseo ákoyea akána'u vo'oku ákoyea akútikoko ne yûho.

⁵⁷ Ina exepúhiko po'ínu itukóheotimaka koeku Jesus. Hara kôe yuhóhiko:

⁵⁸ —Kámoa ûti ra hóyeno kó'iyeya: “Ngotohíneatimo ra sasá'iti óvoku Itukó'oviti, koéxepoe xâne, ínamakamo ngaexépukapa pô'i ya kúveu mopo'âti káxe ákoti itukapu xâne koexépukopa” kôe —koénehiko.

⁵⁹ Itea muhíkova nekôyohiko, ako akútikoko yûho.

⁶⁰ Ina exepúko nonékuke xanéhiko ne koati payásoti ya uhá koeti sasedóti inuxínoti jûdeu hó'eke, ina kíxo Jesus:

—Ákomo se'íkpa yûho ra xanéhiko koyúhoti ápeyeya váhere ítike?

⁶¹ Itea yunu-yunú koéne ne Jesus. Ako ápahuina emó'u. Yane ina kayukópamaka koati payásoti sasedóti épemo'ikea Jesus. Hara kíxo:

—Énomone îti ne Mésiya, páhoe Itukó'oviti koíteovo xâne? Koatí'ikopo iti Xe'éxa ne êno hána'iti ihayú'iuti Itukó'oviti?

⁶² Ina kixôa Jesus:

—Ûndi. Epó'oxo neixónutimo, undi íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne, vatá ngoyépotimo éxopeke Itukó'oviti, enepone apêti xunáko pahúkea uhá koêti. Neixónutimo ungapeâne vanúke koeku evénzekopea xapa kapásihiko —kíxoane.

63 Énomone yanê'e kávarerekexopone ípovo muyókuke ne koati payásoti ya uhá koeti sasedóti, éxokovope yupíheovo ímaikeovo vo'oku yuho Jesus, ina kôe:

—Ákone vokónoko po'i koyuhó'inoveati pahúnevo râ'a.

64 Kéminenoe yúho. Koati itûkovoti Itukó'oviti. Na kó'inoaye iséneunoe kó'oyene? —kíxovokoxoane.

Heú koéhiko neko tuti jûdeu ínixeá kónokea koépekeokono ne Jesus.

65 Yane ápenehiko apurú'okoti Jesus, koane ikanóneati koeku isúkeahiko xaneâti kíxeahiko:

—Mahí'ipepo iti koati porófeta, íhexaikopo itukóvotiye ra isukópiti —kíxoanehiko.

Koánemaka neko koyónotihiko, isúkoamaka.

Koyuhôa Pêturu ákoyea exa Jesus

Mt 26.69-75; Lk 22.56-62; Xu 18.15-18, 25-27

66 Yoko ako alú'aka Pêturu kúveuke ne ovokúti vanúkeke xoko iyónokonoku Jesus. Óvoheixoane kíndanake ne ovokúti. Yane ina pihinôa sêno, ahínoe neko koati payásoti ya uhá koeti sasedóti inuxínoti jûdeu hó'eke.

67 Noixoâne sêno ne Pêturu ixómoti onokóvo, pono-ponó kixínoane úke ina kixôa:

—Koati itímaka xáneheixone ne Jesus íhae Nazâre.

68 Itea hara kíxoá Pêturu:

—Ako énja ne kíxene. Koati ákoti enjâ ne yiúho —kíxoane.

Ina ipuhíkopea Pêturu ne óvoheixoku. Hara yonópo xoko vekokúti xe'o pahapéti. Énomone yanê'e, éneone tapî'i.

69 Noixópomaka Pêturu neko sêno, hara koépomaka yúho nonékuke neko xanéhikoya:

—Enepora hóyeno, po'ínunemaka íhikau nê'e — koéne.

⁷⁰ Itea káyukopomaka koyúhoyea Pêturu ákoyea éxa. Avo áxu'ikene ina kixopómaka Pêturu neko xanéhikoya:

—Koati kaná'uti itíkivo po'i xáneheixone ne hóyeno, vo'oku itímaka íhae Ngalíleya —kíxoane.

⁷¹ Itea ikána'uxoane Pêturu koyúhoyea ákoyea éxa. Hara kixópamaka:

—Ako énja ne hóyeno kíxenenoe. Ngayumákapunemo ipihápananu Itukó'oviti enepo nzemekékexinapinoe —koéne.

⁷² Ehá'axo koyúhoa Pêturu nê'e, éneoponemaka ne tapî'i. Yoko pí'apene éneo. Yane puyákoPONOVANE okóvo Pêturu neko yuhó'inoa Jesus, enepone koêti: “Tumúneke pí'ayea éneo tapî'i, mopo'âtinemo keyuho ákoyea yéxanu” koêti.

Itukópinovo isóneu ne Pêturu, ákone íta ne êno tiveko isóneu, yane íyone.

15

Omokónone Jesus xoko Pilátu

Mt 27.1-14; Lk 23.1-5; Xu 18.28-38

¹ Yuponíne, ho'úxovone neko tutíhiko sasedóti inuxínoti jûdeu hó'eke, koáne ne po'ínuhiko payásoti xapa tutíhiko jûdeu, koánemaka ne éskiribahiko ihíkaxoti yútoe Muíse, yoko uhá koeti ha'ínehiko yane koati payásoti yúhoikovoku jûdeu. Yane iká'akonehiko Jesus, ina omâhiko xoko Pilátu, kurikoâtihiko xokóyoke.

² Ina kixôa Pilátu ne Jesus:

—Ití'oxo natina jûdeu?

Ina yumopâ Jesus:

—Enepone yépemonuke, kouhapu'ikoa indúkeova —kíxoane.

³ Yane koyúhoane tutíhiko sasedóti inuxínoti jûdeu hó'eke enó'iyea ítuke Jesus ákoti aunáti.

⁴ Ina kixopâmaka Pilátu ne Jesus:

—Ako yiúho? Ako kéma yuhóhiko ra koyúhoti enó'iyea váhere ítike?

⁵ Itea yunu-yunú koéne ne Jesus, ako yumápa, kutí'inoke yupihóvati iyúpaxeova Pilátu.

Pahukókono Jesus kurúhuxeokono

Mt 27.15-26; Lk 23.13-25; Xu 18.39-19.16

⁶ Ya kaxénake neko áyui jûdeuhiko, kóyekune kuríkopea póhuti iká'aeti ne Pilátu, koêkuti épemone xanéhiko kuríkopeokono.

⁷ Yoko ápe hóyeno koéhati Mbarâba híyeuke neko ika'áhikovoti yanekôyo, vo'oku ápeyea koépeu yaneko koturíhiko xâne okopóhiko náti yanekôyoke.

⁸ Ina pího neko êno xâne xoko Pilátu epemóponoati kuríkopea póhuti iká'aeti kuteâti kixoku itúkeovo ya kaxena ayuíti.

⁹ Ina kixovókoxxoa Pilátu:

—Kehá'anoe nguríkopea ra netína, itínoe jûdeu? —kíxovokoxoane.

¹⁰ Yoko éxxoa Pilátu itúkeovo imaíkinovoti Jesus ne tutíhiko sasedóti vo'oku iyókeovati xunáko, kutí'inoke kurikoâti xokóyoke.

¹¹ Yoko enepone tutíhiko sasedóti, ítokuxea okóvo neko xanéhiko kahá'ayea itúkeovo Mbarâba épemohiko kuríkopeokono.

¹² Ina kixovókopamaka Pilátu neko xanéhiko:

—Kene ra iháxoneti netína, itínoe jûdeu, namo ínjjaye?

¹³ —Kirúhuxa! —koénehiko yúho vaúkexea.

14 Ina kixovókokopamaka Pilátu:

—Kutí'ikopo itúko pahúnevo rá'a? —koéne.

Itea inamá'axone kokunáko yúho vaúkexea kónokea kurúhuxeokono ne Jesus.

15 Vo'oku kahá'ayea iyúni'ikea xanéhiko ne Pilátu, kuríkopinoanehiko ne Mbarâba, ina pahúko yehépoke'exeokono Jesus. Yane kurí'okoanemaka neko xanéhiko kurúhuxoponea.

Koemóke'ea húndaruhiko ne Jesus

Mt 27.27-31; Xu 19.2-3

16 Ina ómo Jesus ne húndaruhiko kúveuke neko óvoku Pilátu, enepone óvokumaka natíxea. Yane heú kíxoane ho'úxea ne po'ínuhiko húndaru

17 ina itukínohiko Jesus harará'iti ipovóti hamá koeti poké'eke, kuteâti ípovo nâti, ínamaka itukínoahiko kôroa, itea ainóvoti ka'aveti káva'o tikóti veínoa úhekexea, ina ipíheahiko tutíkuke

18 itúkovotihiko teyoâti. Yane hara koéhiko:

—Iháyu'ikakana ra natina júdeuhiko! —koénehiko koémoke'eyea,

19 koane ipúsopu'ikeahiko ya pulô'i, koane ápuru'okeahiko, ina ipuyúkexeahikomaka nonékuke itúkovotihiko ihayú'ikoati.

20 Uke'éxoanehiko komóhiyeya, ina veyopeâhiko ne harará'iti ípovoxeakemeku, ina itukópinoamaka ne koati ípovo. Úkeane omáhiko meúkeke kurúhuxoponea.

Kuruhúxokonone Jesus

Mt 27.32-44; Lk 23.26-43; Xu 19.17-27

21 Yoko ápe hóyeno koéhati Símaum íhae Síreni ukopeâti mêum, vekopâtimaka neko xêne. Yoko

ha'a Alíxandere yoko Rúfu neko hóyeno. Énomone íkoinoxohiko kurúhuna Jesus.

²² Yane ísimonehiko Jesus ya xoko iháxoneti Ngoûgota. Yoko “Óvoku Opepú'iti” koêti ne Ngoûgota.

²³ Ina porexóhiko Jesus víyum apêti ánahi iháxoneti mîra, enepone iyuhii kixoti ohonéti, itea ako énapa Jesus.

²⁴ Yane kurúhuxoanehiko, ínamaka haxakéxokokoahiko ne ípovo Jesus. Yoko kuríkohiko inúxotike komomâti itukóvotimoye ípovo Jesus námoe póhutihiko.

²⁵ Yoko nóvene ôra kuruhúxoahiko.

²⁶ Tutíkuke kurúhuna Jesus ápe yutoéti koyuhoâti kurúhuxinokonoke. Hara kôe neko yutoéti: “Natina jûdeuhiko râ'a” kôe.

²⁷ Ápemaka pi'âti ómevoti, ha'ine Jesus kurúhuxeokono, poéha éxopeke, poéhamaka lopékuke. (

²⁸ Yane koati tokopóvoti neko kúxoti yutoéti emó'uke Itukó'oviti, eneponeko koêti: “Kutí kixókono váhere xâne ákoti aunáti ítuke” koêti.)

²⁹ Enepohikoneko xâne hunoneâti, koémoke'e Jesus koane kayákakinoa tûti. Hara koéhiko:

—Mahi ketohíneatimo ne hána'iti imokóvokuti koane mahi kexépukopatimakamo ya kúveu mopo'âti káxe!

³⁰ Keítapapuikopo, koane yevésekapí ne kurúhu — kíxoanehiko.

³¹ Kúteanemaka kíxoaku tutíhiko sasedóti koémoke'eyea, koánemaka ne éskiribahiko, enepone ihíkaxoti yútoe Muíse. Hara kixókokohiko:

—Eneporâ'a, koítovo pepo po'ihiko xâne itea ákone xunáko koítópeovo.

³² Mahi koati Mésiya, páhoe Itukó'oviti koíteovo xâne, natínamaka Izarâe! Evéseka peakopo ne kurúhu motovâti noíxea úti, ínamo vakutípoa —koénehiko.

Koánemaka neko ha'íne kurúhuxeokono, koémoke'eamaka.

Koeku Jesus ivokóvone

Mt 27.45-56; Lk 23.44-49; Xu 19.28-30

³³ Itumúkone káxe, hahámone uhá koeti kúveu mêum tukú koeti mopo'âti ôra ya kiyakáxe.

³⁴ Itopónone mopo'âti ôra, koati kohonókoti emó'u ne Jesus. Hara koe hónoti yúho vaúkea ya emó'uke:

—Eloí, Eloí, lama sabakitáni? —koéne.

Yoko hara koêti neko yúho: “Unaém, Unaém, na koeti kurí kixínenu?” koêti.

³⁵ Xapákuke neko xanéhiko kamoâti, ápe koêti:

—Yokómomapihi koêku, Íliya iháxiko —koéhiko.

³⁶ Ina apê póhuti xapákuke neko xâne ehakóvoti, kalaká'ikoponoti esponja xoko viyum-hí koêti, ina ipíhoa kirípuhike étakati ipíhoati pahákuke Jesus, iyúkoati. Ina kôe:

—Vokómomavo veyópeaxomo Íliya —koéne.

³⁷ Ina apépomaka koati êno hónoti emo'u Jesus. Yane íhunokoane ne omíxone, ivókovone.

³⁸ Yoko énomone yaneko ókoku ôra, ívarereo neko êno kopópoti váhere hazakoâti kúveu neko hána'iti imokóvokuti. Koati kukúkeke ívarereo ukeâti vanúkeke yonoti poké'eke.

³⁹ Enepone tuti húndaru xe'ó koyêti nonékuke kurúhuna Jesus, noixoâne kixoku ivókeovo ne Jesus, hara kôe:

—Koati kaná'uteoxo itúkeovo Xe'exa Itukó'oviti ra hóyeno —koéne.

⁴⁰ Ápemaka senóhikoya ákoti malíka okínoaku ixómoyea komóma. Xapákuke neko senóhiko, ápe Mariya Mandâlena; yoko po'ímaka koéhati Mâriya, enepone eno Yûse yoko Teâku. Yoko énomone ne Teâku nihí'iti yane po'i koéhati Teâku. Ina apémaka Salúme.

⁴¹ Enepohikora sêno, aínovo xanéheixoti Jesus ovo'íko ya Ngalíleya koane huvo'óxoatine ya nókone. Enómaka po'ínuhiko sêno xaneâti ne Jesus koeku yónea Njeruzálem.

Koeku Jesus ekoxókonone

Mt 27.57-61; Lk 23.50-56; Xu 19.38-42

⁴² Kiyoné'e káxe, koeku itúkeovo kóyuseovopene jûdeuhiko vo'oku áyui, koáne ye'ékotinemaka ûrukeovo ne sâputu,

⁴³ ápe hóyeno koéhati Yûse íhae Arimáteya, hóyeno koati teyonéti ya xapákuke tutíyehiko koatíke payásoti yúhoikovoku jûdeu. Yoko koati kuxoíxoati nê'e símeovo ne kaxena natíxea Itukó'oviti xapa xâne. Yane kóxunakovo píhea xoko Pilátu, epemóponoati yusíkea veyópea muyo Jesus kuruhúke.

⁴⁴ Iyúpaxova Pilátu neko eyékou ivókeovone Jesus, ina ihaxíkoa neko tuti húndaru epemó'íkoati itúkeovo koati kaná'uti ivókeovone.

⁴⁵ Exoâne xoko tuti húndaru kaná'uyea ivókeovone ne Jesus, yane síkoane neko Yûse veyópea muyo Jesus.

⁴⁶ Úkeane pího veyóponea kuruhúke. Ina aupíxoá ya kalísoti ipovóti vaneu, enepone iháxoneti líyum,

iyonoâti xoko uhôro kehoéti mopoíke. Yane ínamaka kohokôroroko mopôî exéxeake ne uhôro.

⁴⁷ Yoko noíke'eheixoa Mariya Mandâlena iyónokonoku neko muyo Jesus, koánemaka Mâriya, eno Yûse.

16

*Koeku Jesus exepúkopone ukópea xapa ivokóvoti
Mt 28.1-8; Lk 24.1-12; Xu 20.1-10*

¹ Evesékone sâputu, pihóne Mariya Mandâlena; yóko'omaka ne po'i koéhati Mâriya, enepone eno Teâku; koánemaka po'i sêno iháxoneti Salúme vanéxoponea kohépiti xêru óvo'okopemo Jesus.

² Koati yuponii koéti lûmingu ínati ipuhíko káxe, pihónehiko xoko ekóxokonoku Jesus.

³ Ina kixokókohiko:

—Kutimo veyinó'ovea ne mopôî exexoâti ne uhôro? —kixókohiko.

⁴ Simoánehiko, noíxoane ahíkuxeokonone neko mopôî. Yoko koati yupihóvati pu'íko.

⁵ Urúkovanehiko neko ekóxokonoku Jesus, tokononé koene kutí koeti homoêhou hóhopu koyêti ípovo, vatá koyêti ya éxopeke. Yupihovó koéne kónoko'iyeahiko ne sêno xaneâti hána'iti píkea.

⁶ Ina kôe neko yuhó'ixoati:

—Hákonoe kenóko'i. Koati Jesus íhae Nazâre yopósikoponoe, eneponeko kuruhúxonoti, itea exépukopone nê'e, áko'one yâyeke. Yokómomapihi ra ekóxokonoku.

⁷ Kó'oyene yéta'akapana ne íhikauhiko yoko Pêturu inuxó koépeamo ne Jesus timúnekenoe ya Ngalíleya.

Yâkonoye neixópatinoemo kuteâti koeku yuhó'inopi yanekôyo —kíxoanehiko.

⁸ Yane ipúhikopeane senóhiko neko ekóxokonoku Jesus. Koati ehakópovotihiko pihópea vo'oku yupíheovo píkea koane koyó'ikeyea. Ako éto'oepo koêku neko noíxone vo'oku píkeahiko.

Exókopovo Mariya Mandâlena ne Jesus

Mt 28.9-10; Xu 20.11-18

⁹ Koati yuponii koêti ya lûmingu, exépukopo ne Jesus ukópea xapa ivokóvoti. Mariya Mandâlena itukóvo inúxoti éxokopovoke inâ exepúkopo. Énomone neko Mâriya koítovone Jesus, enepone kopúhikopeaku seti koeti ndémoniu.

¹⁰ Yane pihóne Mâriya éto'okoponeahiko neko ha'íneheixone Jesus ixómoti isoné'ekovo koane íyoyea.

¹¹ Itea ako akútipohiko kameáne yûho exépukopeane koane noíxopea.

Exókopovo Jesus ne íhikauhiko

Mt 28.16-20; Lk 24.13-49; Xu 20.19-23; Át 1.6-8

¹² Ikénepoke, kópoe'akopovo ne Jesus, koane éxokopovo po'i pi'âti kutipoâti yonotíhiko ya mêum.

¹³ Yane pihóne neko pi'âti éto'okoponea neko po'ínuhiko íhikau Jesus, itea ákomaka akútipokonohiko yûho.

¹⁴ Ikénepoke ina exókopovamaka Jesus neko unze koeti íhikau koeku ixómoyea níkhiko xe'ókuke mêsa. Sayá'ikoa Jesus vo'oku ákoyea akútipohiko koane vo'oku tiú'iyea omíxone yaneko ákoyeakuhiko akútipoa yûho neko noixópati exepúkopone.

¹⁵ Ina kixovókoxoamaka Jesus:

—Pihénoe yara uhá koeti kúveu mêum. Yokóyuhoinoa uhá koeti xâne ra inámati ihíkavoti omínombike.

¹⁶ Uhá koeti xâne kutipoâti, koane ahíkovoti ya inzáke, énomonemo pihopô vanúkeke xoko Itukó'oviti. Itea enepone xâne ákoti akutípoa, yonópotimo ipihóponovokutike.

¹⁷ Enepone kutipoâti, harâ'a ra iyupánevoti ítukemo, hoénaxovope njunáko xokóyoke. Ya inzáke, kopúhikopotimo ndémoniu urúkovoti xoko xâne, koane koyúhotimo inámatihiko yuhôti ákoti itukapu yúho.

¹⁸ Motovâtimo namúkea koéxoe koane énoyeovo ekâti koépekoti, kuteâti vénenu, itea ákomo yuvâti. Koane ipíhahiko vô'u tutíkuke ka'aríneti, itóvotihikomo —kíxovokoxoane Jesus.

Pihopóne Jesus vanúkeke

Lk 24.50-53; Át 1.9-11

¹⁹ Uke'éxoane Vúnae Jesus yúho'ixea neko íhikauhiko, pihópone vanúkeke. Ivátakopone éxopeke Itukó'oviti xoko ivátakoku kapáyasokone Itukó'oviti.

²⁰ Yane pihónehiko neko íhikau koyúhoponea koeku Jesus ya uhá koeti yónokuhiko. Yoko huvó'oxoamaka Vúnae, kouhápu'ikeati kaná'uko ne yúho yane iyupánevoti poréxoake itúkea.

Hunókokune.

Emo'u Itukó'oviti
New Testament in Terêna (BR:ter:Terêna)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Terêna

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Terêna [ter], Brazil

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Terêna

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

xcv

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

9434667b-9ee2-59e4-93dc-3a75fa6b3851